

KRAKÓW

17.2.-25.2.2019

Potovalni dnevnik

Milena Zavec, prof.

(spremljevalka dijakov Ekonomske šole Murska Sobota na praksi v tujini)

17.2.2019

Se spomnite tiste igre, ki smo se jo včasih igrali: mrzlo, ko si bil daleč od predmeta, potem vse bolj toplo, ko si se mu približeval? Tako nekako je bilo danes:

Iz Murske Sobote se odpravimo v mrzlem jutru (3 stopinje pod ničlo). Pomahamo svojim dragim v slovo in se skupaj z dijaki mariborske Ekonomske šole odpeljemo proti Avstriji. Ker smo še zaspani, na avtobusu vlada mir. Tudi naš prvi postanek v Avstriji je bolj kratek. Tukaj je že občutno topleje (7 stopinj nad ničlo). Potovanje po Avstriji večinoma prespimo. Tik pred češko mejo se zbudim v sončen dopoldan. Tukaj smo že!

Kmalu za mejo se prikaže lep dvorec: Zámek Mikulov. Vožnja nekaj ur poteka po Češki republiki. Pokrajina mi je precej domača: prostrana polja, na katerih lahko vidiš skupine srnjadi, ki se pase ali pa le leži na toplem soncu. Malo dlje stran se po gričih razprostirajo gozdovi. Kot da bi se vozil po našem Goričkem, le da je vse večje. Tu in tam sonce zakrijejo plasti megle.

Malo pred Brnom se ustavimo na počivališču in se okrepčamo. Sonce, temperatura: 10 stopinj. Čedalje topleje je – čedalje bliže našemu cilju smo. Diši po pomladi. Le še v senci dreves se vidijo ostanki snega. V bližini avtoceste zagledam mlako, ki je ob robovih izgledala zaledenela. Ko smo bili majhni, smo se drsali po zaledenem potoku - seveda brez drsalk, kar v škornjih. Je tudi šlo.

Peljemo se proti Ostravi. Nekaj časa nas spremlja reka. Na enem mestu zagledam veliko jato rečnih galebov. Ali jih ne zebe v mrzli vodi?

Na tablah ob cesti že lahko vidimo smerokaze za poljsko mesto Katowice. Še vedno se vozimo mimo polj, kjer se sonči srnjad. Blizu meje smo. Ob pol treh popoldne prečkamo še zadnjo mejo. Na Poljskem smo. Peljemo se v smeri proti Katowicam. Temperatura se je povzpela že na 14 stopinj. Čedalje več gozda je, iz katerega se svetijo brezova debla. Kot v Beli krajini. Tukaj je za spoznanje več snega, a tudi le v senci dreves.

Na tablah ob cesti se pojavi nova črka: ł. Mislim, da jo uporabljajo le Poljaki in Lužiški Srbi. Še eno zanimivost opazimo: mostovi in nadvozi so pobarvani z živahnimi barvami.

Dijaki so mešanih občutkov. Potihem se sprašujejo, kaj jih čaka, kako bodo zdržali tako dolgo stran od doma, kakšna bo njihova uporaba angleščine.

Ob 16:45 prispemo na avtobusno postajo v Krakovu. Kar nekaj časa je trajalo, da smo prispeli v mesto, ker je bil promet precej, ah kaj precej, zelo gost. Vozni park: podoben kot v Sloveniji. Pred nami se baha prečudovita grajska zgradba. Komaj čakam, da si jo ogledam v enem od naslednjih dni. Na postaji nas že čaka g. Bartek (prijeten mož) z dvema šoferjema. Odpeljejo nas do apartmajev Roman, kjer bodo

dijaki bivali naslednje tri tedne. Lastnik apartmajev Janji in meni razloži dostop do apartmajev in pravila, ki jih preneseva dijakom. Vesel je, ker ima prvič takšno veliko skupino nastanjeno v njegovih apartmajih. Takoj izkoristi priliko in naredi fotografijo naše skupine. Ko se dijaki nastanijo, se tudi spremljevalci s taksijem odpeljemo do našega bivališča. Na karti mesta izgleda blizu, a zaradi enosmernih ulic se zdi pot dolga. Vzamemo ključe in se odpravimo do apartmajev. Drugo nadstropje. Pozneje bo brez kovčkov lažje.

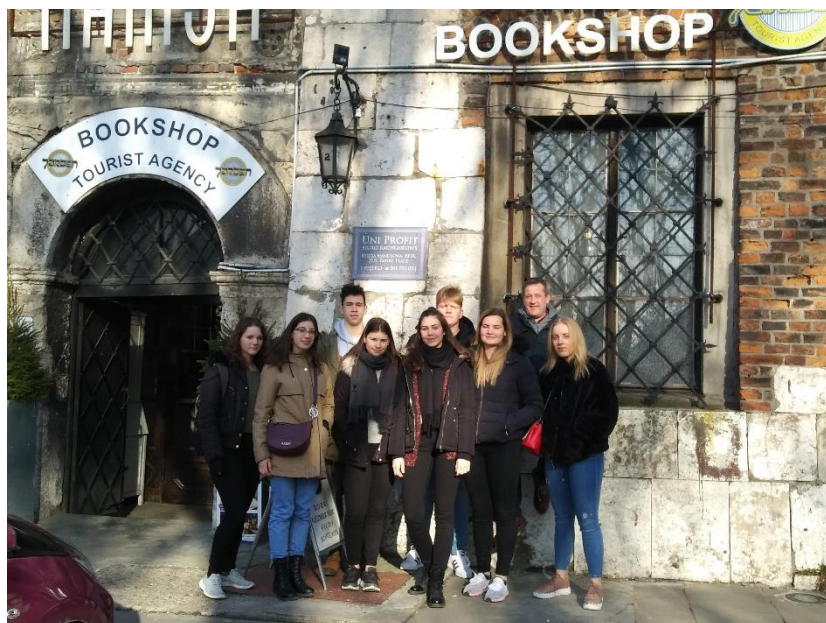
Dijaki imajo večerjo skupaj z Danielom v »Gospodi Koko«. Pridružimo se jim malo pozneje. Po večerji dijaki odidejo v svoje sobe. Ostanemo odrasli. Daniel nam predstavi potek jutrišnjega dne. Namenjen bo seznanitvi s potekom dela in ogledu mesta. Danes smo dosti sedeli, jutri pa bomo to nadoknadili. Daniel nam opiše še utrip mesta in stvari, ki si jih je vredno ogledati v mestu samem in okolici.

Povratek v sobo in osvežitev. Še malo preverim, kaj delajo dijaki. Našli so že trgovino, ki je odprta 24 ur na dan. Znali bodo poskrbeti zase. Tudi medšolsko sodelovanje deluje: dekleta igrajo skupaj Activity.

Čas je za počitek. Lahko noč.

18.2.2019

Budilka še ni zvonila, jaz pa sem že budna. Dobro sem se naspala. Zunaj me čaka jasno jutro. Malo čez osmo se z Janjo odpraviva do gostilne Koko, kjer dijaki že zajtrkujejo. Spočiti so. Postelje so udobne. Zadovoljni so. Tudi hrana jim tekne. Daniel je tam. In Russel. Skupaj gremo proti Miodovi ulici 41. Spremlja nas sonce. Res čudovit sprejem. Vsi smo dobre volje. Imamo res lepe priložnosti, da ovekovečimo naše doživljanje.

Smo v židovski četrti. Temna stavba, kjer bo potekalo delo, je odprta. Povzpne se po stopnicah do drugega nadstropja. Vsi smo zadihani. Vrata so zaklenjena. Obrnemo se in se vrnemo na trg. Daniel pokliče gospo, ki bi nas morala pričakati. Malo bo zamudila. Torej imamo čas za ogled Kazimierza – židovske četrti. Ta del je ustanovil že poljski kralj Kazimir III. Veliki (14. stol.) kot samostojno mesto. Po njem se tudi imenuje. Že kmalu po

nastanku mesta so se sem začeli priseljevati Judje. Pred 2. svetovno vojno je bil Kazimierz največje središče Judov v Evropi, zato je kmalu postal cilj nacistov. Veliko jih je končalo v koncentracijskih taboriščih, po vojni pa so se preživeli večinoma odselili v Izrael. Danes tukaj ne živi več dosti Judov, zato nekatere sinagoge ne opravljajo več funkcije svetišča, ampak so predelane v muzej.

Tukaj stoji tudi tehnični muzej, ki si ga je vredno ogledati v enem od naslednjih dni.

Čez Vislo pelje most za pešce, ki se imenuje Kładka Bernatka (most patra Bernarda, ki je živel na prehodu iz 19. v 20. stoletje tukaj in pripomogel h gradnji bolnišnice). Na obeh straneh so na ograji pritrjene ključavnice, na katerih si zapisana ali vgravirana imena zaljubljenecv.

Pot nas pelje nazaj na Miodovo 41. Zadihani pridemo v drugo nadstropje. Sledi predstavitev urnika in informacij, ki bodo dijakom v pomoč med bivanjem tukaj. Opazimo lahko kar nekaj podobnosti s Slovenijo, kar se tiče zdravstvenega sistema, prometnih predpisov ipd. Predstavi se tudi Russel in pove nekaj o načinu dela. Njegov pristop je pozitiven. Mislim, da se bodo dijaki imeli možnost marsikaj

naučiti od njega. Spominja se naših dijakov, ki so lani bili na praksi v Plymouthu. Pravi, da so bili zelo dobri. To je naš letošnji 3A. Živahni, a tudi zelo sposobni.

Med našim sprehodom po mestu poteka pogovor tudi o naših poklicih in naših gledanjih na le-te. Počasi brusim rjo z moje angleščine. Večkrat se mi vrine kakšna nemška beseda v stavek. Poklicna deformacija pač.

Popoldan preživimo v Stare Miasto. To je najstarejši del Krakova. Tukaj stanujejo tudi naši dijaki. Obdano je z vencem zelene površine, kot da bi ga varovala mehka blazina. Daniel opisuje dogodke iz zgodovine Krakova in njegovo arhitekturo. Kar nekaj cerkva stoji tukaj in vsaka je narejena v svojem stilu, od razkošja barv in materialov do preprostih oblik. Na informacijski točki si lahko nabereмо gradiva z informacijami o znamenitostih in aktualnih dogodkih na področju kulture. Naši mladi iščejo gradivo, ki ga bodo uporabili pri predstavitvi Poljske na razstavi Evropska vas.

Glavni trg. Čudovit. Tukaj imajo pešci prednost pred avtomobili. Trg je poln ljudi in golobov. Kočijaži prevažajo turiste po mestu. Na vsakem vogalu dobiš ponudbo za vožnjo po mestu. Mesto živi na polno v vseh letnih časih. Na trgu lahko slišiš raznovrstno govorico. Tukaj ni nikoli dolgčas.

Ob robu trga ponosno stoji bazilika Marije Vnebovzete, od koder se vsako polno uro sliši melodija. V 13. stoletju je v cerkvenem stolpu trobentač s svojo melodijo opozarjal na pretečo nevarnost. Nekega dne je melodija sredi igranja utihnila, ker je bil trobentač zadet. V njegov spomin se še danes sliši le del melodije.

Trg krasi mogočna stavba Sukiennice, ki je bila zgrajena v 16. stoletju z namenom trgovanja. To funkcijo ima še danes. Sprehodimo se skozi. Njena notranjost je napolnjena z vrvežem turistov, ki si ogledujejo spominke, nakit in razne domače izdelke.

Odhajamo proti gradu Wawel. Z občudovanjem zrem v mogočni kompleks iz rdeče opeke. Noge že težko hodijo po hribu navzgor, vendar je pogled tako mamljiv, da pozabiš na utrujenost. Takoj za vhodom nas pozdravi monumentalna katedrala, kjer je sv. Janez Pavel II. daroval svojo prvo mašo. Nasproti vhoda je postavljen njegov spomenik. Sonce nas prijazno greje. Kar 16 stopinj so namerili danes. Kako prijetno se je nastavljeni sončnim žarkom. Naredimo še nekaj slik. Nebo je čudovite modre barve. Človek bi se kar zasanjal.

Dekleta govorijo s sošolko. Tudi sama ji pomaham. Nato pa uživam v panoramskem pogledu z grajskega griča. Po Visli plavajo race in labodi. Tako spokojno izgleda široka reka. Fante kar zamika, da bi se skopali... Če ne bi bilo vrtincev, ... Ob reki je pešpot in zelenica. Tukaj se igrajo otroci, lastniki psov sprehajajo svoje štirinožne prijatelje. Naša nemška ovčarka bi tudi uživala tukaj. Verjetno pa bi nalajala druge pse, kot je to pravkar naredil nemški ovčar s sijočo rdečkasto dolgo dlako. Prelep je.

Ogledov je konec. Dijaki se ustavijo v restavraciji Trezo na večerji. Sama si privoščim kratek počitek ob kavi in jabolčni piti na glavnem trgu. Sredina februarja je. Ljudje sedijo na trgu ob stoli in v kavarnah in restavracijah. Čudovito. Sladica mi je dobro dela. Sladoled je odlično dopolnil okusno pito. Počasi se odpravim proti apartmajem Roman. Spotoma pogledam pot do Galerije Krakowske. Danes bomo šli do znanega nakupovalnega centra. Sem že v ulici Gołebia. Iščem hišno številko 1. Sprva sem malo zmedena, kajti tukaj so lihe številke na desni in sode na levi strani ulice. Zanimivo. Dijaki prihajajo. Danes se bomo peljali s tramvajem do nakupovalnega centra Galeria Krakowska. Dosti smo že hodili peš. Na postaji Filharmonija vstopimo v tramvaj št. 73. Samo tri postaje. Za vogalom že vidimo napis. Vstopimo v ogromen nakupovalni center. Najprej si privoščimo topel napitek. Dijakom sem dolžna še nekaj informacij. Ob kavi je bolj prijetno. Pogovor nanese na vse mogoče teme. Seveda tudi na šolo in ocene. Brez tega pač ne gre. Nato gremo vsak svojo pot. Ob dogovorjeni uri se odpravimo proti postaji. Kam pa zdaj? Na mestu, kjer smo izstopili, ni postaje za nazaj. Poskušajmo v drugi ulici. Ne, tukaj ne pelje naš tramvaj. Ostanem nam še postaja v ulici desno. Naš tramvaj pravkar prihaja na postajo. Pri filharmoniji se poslovimo. Pa ne pozabite na poročila!

Danes je bil res čudovit dan. Polna vtisov sedem za mizo, pozdravim drage. Nato pa pričenem pisati. Toliko je za povedati. A vsega se ne da opisati. To je potrebno doživeti.

19.2.2019

Spet me pričaka lepo sončno jutro. Ko pridemo do gostilne Koko, dijakov več ni tam. Očitno smo prepozni. Russel nam je včeraj razložil angleško filozofijo: Če prideš 10 minut prej, še nisi zamudil. No, mi smo očitno zamudili. Napotimo se proti postaji, kjer vsak dan vstopajo v tramvaj do Miodove. Prispeli smo pred dijaki. Očitno so ubrali daljšo pot. Russel je z njimi. Stanuje nedaleč stran od njih, tako da skupaj zajtrkujejo in gredo do prostora usposabljanja. Peljemo se dve postaji, nato gremo še nekaj korakov peš. Spet bo potrebno iti v 2. nadstropje. Globoko zajamem sapo. Potem pa stopnico za stopnico. Tudi dijaki so zadihani. Po dveh tednih bodo že tekli gor.

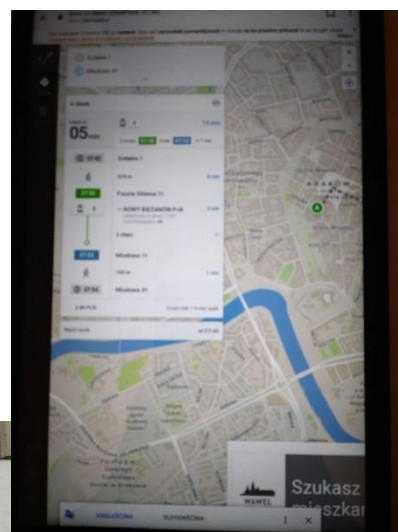

Medtem ko z Danielom urejamo pogodbe, ima Russel prvo lekcijo: zapis števil in štetje na prste po angleško. Pogovor poteka v sproščenem ozračju. Nato sledi vaja v demokraciji. Dijaki glasujejo o tem, kako velike bodo skupine, v katerih bodo delali. Izglasovali so 4 skupine, dve po štiri in dve po pet dijakov. Sedaj pride tisto zanimivo. Žrebanje. Dijaki žrebajo številko skupine v kateri bodo delovali. Torej ne bodo le prijatelji skupaj. Hmm. Le kdo bo s kom? Postaja napeto... Rezultati žreba so sledeči:

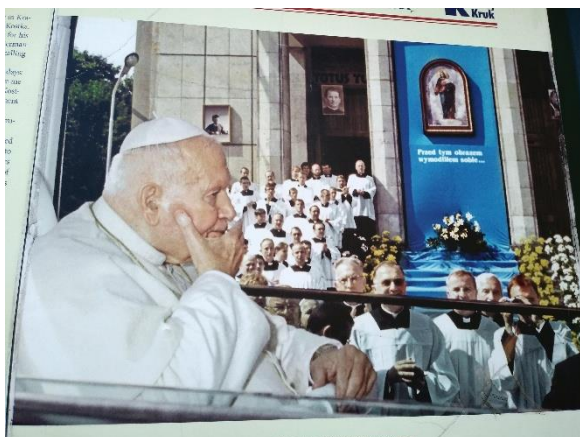
Dijaki so v dobrih rokah. Sedaj grem po svoje. Pri mojem raziskovanju znamenitosti in iskanju prave poti mi še kako pomaga spletna stran »jakdojade Krakow«, ki mi natančno opiše pot do zelenega cilja in le-to tudi pokaže na karti.

Ta dan namenim gotovo najbolj znanemu Poljaku vseh časov: sv. Janezu Pavlu II. Pot me najprej vodi do cerkve sv. Stanislava Kostke, kjer je Karol Wojtiła 3. novembra, kmalu po posvečenju, daroval svojo mašo. Na zunanji steni je pritrjena spominska plošča.

Kdo je pravzaprav ta veliki Poljak?

Rodil se je kot Karol Józef Wojtiła 18. maja 1920 v Wadowicach, v mestu, 50 kilometrov stran od Krakova. Malo pred devetim rojstnim dnevom mu je umrla mama, tri leta pozneje pa še edini brat. Oče se je s Karlom poleti 1938 preselil v Krakov. Živela sta v hiši v Tyniecki ulici 10. Karol je v Krakovu pričel študirati na Jagielonski univerzi. V času nemške okupacije je delal v kamnolomu Zakrzówek in pozneje v kemični tovarni Solvay, ker so nacisti univerzo leta 1939 zaprli. Leta 1941 mu je umrl še oče. Ostal je sam sredi vojne vihre. Verjetno mu ni bilo lahko. Malo pozneje je začel obiskovati tajne tečaje teologije in 1. novembra 1946 je bil posvečen v duhovnika. V Rimu je naredil še doktorat iz teologije. Po povratku na Poljsko je opravljal duhovniško službo in poučeval na univerzi v Krakovu in pozneje v Lublinu. Pri 38-ih letih je bil posvečen v pomožnega škofa, pri 44-ih pa že v nadškofa. Čez tri leta je postal kardinal. 16. oktobra 1978 so ga izvolili za papeža. Privzel je ime Janez Pavel II. Njegov pontifikat je eden najdaljših v zgodovini Cerkve, saj je trajal skoraj 27 let. Umrl je 2. aprila 2005 v Vatikanu. Postopek za njegovo beatifikacijo se je začel kmalu po njegovi smrti. Tako je bil leta 2011 proglašen za blaženega, tri leta pozneje pa za svetnika.

Janez Pavel II. je bil karizmatični papež, ki je bil blizu ljudem. Posebej znana je njegova naklonjenost mladini in ubogim. Že kot mladenič je med nacistično okupacijo mnogim Judom pomagal zbežati pred taboriščem. Igral je ključno vlogo ne le v Cerkvi, ampak tudi na političnem področju. Znan je njegov prispevek za padec komunističnega režima na Poljskem. Bil je tudi prvi, ki je priznal Slovenijo kot samostojno državo. Izmed njegovih številnih apostolskih obiskov po vsem svetu se nas najbolj dotakneta oba obiska Slovenije. Tisti dan, ko je prvič prišel v Slovenijo, sem na eni od ljubljanskih

šol kot študentka 4. letnika imela ravno nastop pred mentorico. Takšnih stvari človek ne pozabi.

Od prej omenjene cerkve se odpravim do Visle. Sonce me prijetno greje. Reka spokojno teče svojo pot.

Na obali opazim skupino galebov ki uživajo na toplen soncu. Kako lep pogled. Ko pogledam na drugo stran, vidim ladje, ki čakajo, da popeljejo turiste na ogled mesta. To bom izkoristila ob kakšnem drugem obisku Krakova, mogoče z družino.

Postanem pri hiši v Tyniecki ulici 10, kjer je Karol Wojtiła stanoval v letih med 1938 in 1944. Hiša je preurejena v muzej. Danes žal ni odprt. V zimskih mesecih si ga lahko ogledamo le tri dni na teden.

Nadaljujem pot. V bližini se nahaja nekdanji kamnolom Zakrzówek. Tukaj so nacisti nadzirali težko delo. Danes prebivalci Krakova ta del uporabljajo kot rekreacijski park. Vzpenjam se na grič, kjer je pogled boljši. Na poti srečam ljudi, ki se sprehajajo sami ali s svojimi ljubljenci, ki veselo mahajo z repi. Drugi spet opravljajo svoj dopoldanski tek. Ob steni opazim plezalce. Tam naprej je še neko jezero. Tukaj se človek lahko naužije narave. Ob povratku zagledam na enem od grmov čudovito ptico. Pri nas takšne še nisem

videla. Velika je približno kot sraka, a perje ima obarvano v kombinaciji svetlo rjave, sive in rahlo zelene. Opazujem jo, kako skaklja z grma na tla in spet na drugi grm. Rada bi jo fotografirala, a je ne bi rada spodila. Zato se ne približam preveč. Fotografija ni ravno preveč jasna. A lep občutek ostane. Adijo, lepa ptica. Uživaj v lepem vremenu!

Pot nadaljujem po ulici, ob kateri stojijo stanovanjske hiše. Nekatere so že zelo stare, gradijo pa tudi nov blok, ne prevelik, da ne kazi podobe ulice. Pridem do postaje. Zdaj bi se mi že prilegla vožnja s tramvajem. Sedem na tramvaj št. 18 in se peljem nekaj postaj do starega središča mesta. Po zvočniku se sliši objava v poljščini. Le kaj je povedala gospa? Peljemo se naprej. Na enem delu popravljajo progo. Aha, razumem. Kam pa gremo sedaj? Bom že videla. Če bomo šli stran od mojega cilja, se bom pač vrnila z drugim tramvajem.

Smo le prišli na moje željeno mesto. Izstopim in pridem do velike knjigarne. Že kot študentka sem lahko prebila tudi dlje kot uro v kakšni knjigarni. Tukaj ni veliko knjig v tujem jeziku. Moj postanek ni tako dolg kot ponavadi. Oglasi se mi želodec. Poiščem restavracijo, kjer strežejo poljske specialitete. Eno najdem kar v Gołebii, nasproti apartmajev Roman. Naročim si kosilo. Danes je v ponudbi tradicionalna poljska juha. To bom vzela. Za glavno jed pa piščančji file z omako z orehi. Tega še nisem poskusila. Pa pogledjmo, kakšno bo.

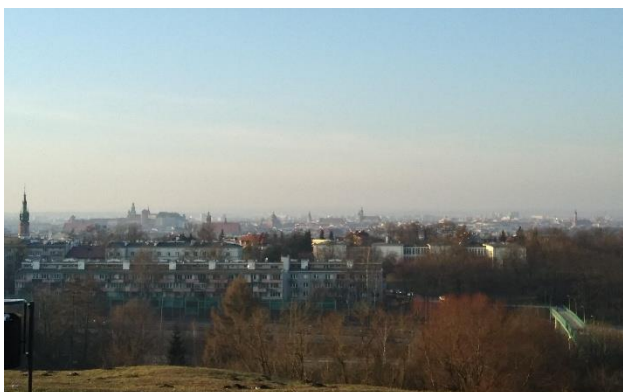

Bilo je odlično! A tudi zelo obilno. Po kosilu še malo posedim in opazujem notranjost restavracije. Prijetno opremljen prostor. Ima pridih starinskega. Rada imam takšne lokale. Tik pred mano je na steni velika slika vojaških oficirjev iz časov po 1. svetovni vojni. Ob njej je v dveh jezikih opisano dogajanje. Gre za parado v spomin zmage v boju.

Ko vstanem, čutim v nogah posledice vzpenjanja po stopnicah, po grajskem griču in rekreacijskem parku. Že dolgo nisem toliko hodila. A tega, kar doživim tukaj, ne more zasenčiti nekaj bolečin v nogah. Se bom že navadila.

Popoldne se odpravim k Trezu. Tam že čakata Janja in njen mož. Dijaki počasi prihajajo. Končali so večerjo. Kako je bilo na usposabljanju? Zadovoljni so. Po skupinah so si že razdelili naloge in izbrali dejavnost, ki jo bo opravljalo njihovo na novoustanovljeno podjetje. Medšolsko sodelovanje dobro poteka.

Sedaj nas čaka še en vzpon. Najprej vstopimo v tramvaj in se odpeljemo do kraja, kjer se nato vzpenjamo na hrib Krakus Mound. Spet navzgor. To je pravi izziv zame. Ko pridemo na hrib, nam je trud poplačan, kajti z njega je prečudovit razgled na mesto. Kljub vetru, ki je postal hladnejši, smo dobre volje. Tudi dijakom prija biti na zraku po nekajurnem delu v zaprtem prostoru. Tisti najbolj vztrajni gredo še malo višje. Sama sem zadovoljna s pogledom, ki mi ga ponuja ta točka.

Ob povratku dijaki še vzamejo svoje prenosnike v Sababi (tako se imenuje stavba, v kateri imajo usposabljanje), in odidemo v apartmaje. Sedaj moram priti do 3. nadstropja! Uspelo mi je. Pogledam Nežo. Sedaj se že bolje počuti. Vsi se zberemo v apartmaju Tjare, Ane in Maje. Prenosnike imajo dijaki s sabo. Sledi pisanje in pregled poročil. Dobro jim gre. Naučili so se že tudi nekaj poljskih besed. Nato kramljamo o vsem mogočem. Fanta se veselita tekme Lige prvakov. Sploh ne opazimo, da se je že stemnilo. Poslovim se. Danes bom šla malo prej spat.

20.2.2019

Zbudim se brez budilke. Ura je pol sedem. Noge so si odpočile, no, do neke mere. Še vedno čutim napetost v mišicah. Po jutranjem obredu sedem za mizo in zapišem včerajšnje doživljanje. Kar ne morem nehati.

Danes bolj pozno odrinem. Moj cilj je raziskati Stare Miasto. A najprej si bom kupila dežnik, ker je jutri napovedan dež. Grem do postaje in vstopim na tramvaj št. 73. Tri postaje. Izstopim na postaji Teatr Słowackiego. Grem do Galerie Krakowske in iščem trgovino, kjer bi kupila dežnik. Našla sem jo. Spotoma kupim še razglednice in znamke. Za nekatere je pošiljanje razglednic preživeta stvar. Sama pa sem zelo vesela, če dobim kakšno, še posebej, če je iz kakšnega mesta. V knjigarni najdem tudi vodnik po Krakovu v nemščini. To bom bolje razumela.

Sedaj se raziskovanje lahko začne. Zunaj je začelo rahlo deževati. Nasmehnem se, ko opazim, da so mi Poljaki podobni. Če ne dežuje kot iz škafa, se ne splača odpreti dežnika. Kmalu dež poneha. Veter pa kar vztrajno brije okrog ušes.

Odpravim se do edinih ohranjenih mestnih vrat, ob katerih stoji tudi edini ohranjeni del nekdanjega mestnega obzidja. Vrata peljejo v Floriańsko ulico. Domnevam, da ima ime po cerkvi svetega Florjana, ki stoji v nasprotni smeri, na koncu trga Jana Matejke. Jan Matejko je poljski slikar iz 19. stoletja, krakovski domačin. Sredi trga stoji spomenik na čast zmagi nad Germani v bitki pri Grunwaldu v začetku 15. stoletja. V ozadju se vidi cerkev svetega Florjana. V njej so relikvije sv. Florjana. V požaru, ki je leta 1582 zajel mesto, je cerkev ostala nedotaknjena. Od takrat je sv. Florjan zavetnik Krakova in gasilcev. V letih med 1949 in 1951 je papež Janez Pavel II. tukaj služboval kot kaplan.

Vrnem se nazaj v zeleni venec, ki obdaja staro mesto. Na moji levi strani stoji Gledališče Juliusza Słowackega, pesnika iz prve polovice 19. stoletja. Pred mestnimi vrati zagledam Barbakan, ogromno obrambno utrdbo, zgrajeno v 15. stoletju.

Stopim naprej skozi Florjanska vrata v staro mesto in grem naprej po Floriański ulici. Občudujem hiše v renesančnem in baročnem stilu. V večini le-teh v pritličju bivajo trgovinice in lokali. Stopim v nekaj trgovinic s spominki. Kot v vsakem mestu, kamor grem, tudi tukaj kupim lonček s sliko mesta. Ko doma pijemo čaj ali kakav iz teh lončkov, obujamo lepe spomine s potovanj. Gotovo pa je lepše piti iz njih kot jih pomivati. V pomivalnem stroju slike zbledijo, zato jih pomivamo ročno. Mama tako pravi, zato naj jih kar ona pomiva, si verjetno mislijo moji doma.

Ob koncu ulice zagledam majhno stojnico, kot sem jo videla že na nekaterih drugih krajih v mestu. Tukaj prodajajo poljske preste. Malo drugačne so od bavarskih. Pokrite so z različnimi posipi. Zadiši mi sezam.

Nato vstopim v Marijino baziliko na glavnem trgu in uživam v njeni prelepi notranjosti. Fotografirati se ne sme, zato notranjost poskušam ohraniti v spominu. Njene stene so raznih rjavih in oranžnih odtenkov, ki se izmenjujejo. Strop je modro obarvan z rumenim vzorcem. Mislim, da so to pike oziroma krogi. S tal je videti kot nebo z nešteto zvezdami.

Čas je za kosilo. Počasi grem po glavnem trgu in gledam ponudbo restavracij. Pri eni od restavracij stoji mladi mož in me ogovori. Pokaže mi ponudbo restavracije No 7. Ali pripravljajo poljske jedi? Takoj mi predstavi nekaj juh in glavnih jedi. S ponudbo sem zadovoljna, zato mu sledim v notranje prostore restavracije. Zunaj danes ne bi rada sedela. Premrzlo je. Restavracija je okusno opremljena, primerno kletnim prostorom, v katerih se nahaja. Na stenah so slike starih filmov. Prepoznam Sofio Loren. Danes si naročim barszcz. V juhi okušam naribano rdečo peso, narezan krompir in fižol. Povrhu dobim še žlico kisle smetane. Dobra okusa je. Sledi le še sladica: tradicionalne krakovske skutne palačinke s karamelnim prelivom in sadjem. Hrana je tako lepo servirana, da se ti ob samem pogledu nanjo pcedijo sline. Ali tudi na vas tako deluje?

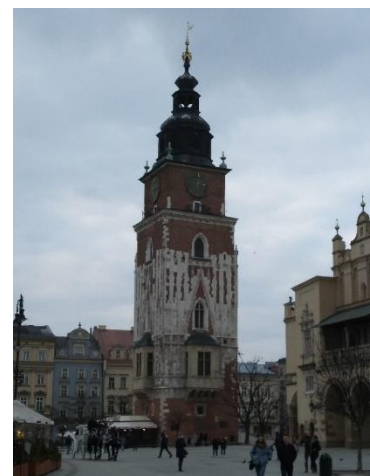
Kar malo nerodno mi je, ko vzamem telefon iz torbe, da bi naredila fotografijo. A je vredno.

Ura je ravno 15:00, ko stopim nazaj na glavni trg. Iz stolpa Marijine bazilike se sliši melodija. Trobentač igra tisto melodijo, ki jo je igral v preteklosti tisti nesrečni trobentač, ki mu je puščica vzela življenje. Res se ustavi sredi melodije, kar tako. Potem pomaha dol na trg in gre k drugemu oknu. Zatrobi v vse štiri smeri. Kar prime te, da bi mu pomahal nazaj.

Veter se je umiril. Pogledam okoli po trgu. Poljaki ga imenujejo Rynek Główny – glavni trg. Na moji desni strani stoji cerkva. Na njej piše: Kościółek św. Wojciecha. Ta cerkva je najstarejša zgradba na glavnem trgu. Stoji že skoraj 1000 let. Vmes je bila tudi povečana.

Tam naprej proti nebu gleda stolp mestne hiše. Stolp je edino, kar je ostalo od mestne hiše. Preostali del je bil porušen v začetku 19. stoletja. Del mestne hiše je menda ohranjen pod zemljo. V pritličju stolpa se nahaja kavarna. A jaz sem že spila svojo kavo.

Sukiennice me kar vabijo v svojo notranjost. Mogoče pa je čas za nakup spominkov. Gotovo bom našla kaj za moje drage.

Zgradba stoji sredi trga in ga nekako razdeli na pol. V prvem nadstropju se nahaja galerija poljskih slikarjev 19. stoletja. V pritličju pa tako kot v starih časih cveti trgovina. Tukaj prodajajo spominke in domače izdelke, od nakita iz jantarja preko lesenih izdelkov in tkanin vse tja do stekla in keramike. Živahno je tukaj. Moje hčerke bi gotovo našle kaj zase, pa ne le eno stvar.

Polnih rok se vračam v apartma, da odložim darila. Grem po ulici sv. Jana. Pridem do cerkvice sv. Jana.

Na koncu ulice stoji muzej Czartoryski, kjer običajno lahko vidimo umetnine svetovno znanih slikarjev kot da Vinci in Rembrandt. Iščem vhod v muzej. Nekam prašna so vrata. Seveda. Piše, da je muzej zaradi prenove zaprt. Škoda.

Grem na postajo, kjer sem dopoldne izstopila in se odpeljem. V apartmaju si ogledam, kar sem kupila. Zadovoljna sem. Napišem razglednice. Ena je za šolo. To bodo dijaki napisali.

Saj res! Kako so moji dijaki? Kmalu bodo končali. Danes jih bom pustila, da si odpočijejo. V navezi bomo preko sporočil. Še jaz si bom malo odpočila. Ta čas izkoristim za pogovor z družino. Katarina je danes imela zdravniški pregled. Jeseni gre v šolo. Kako je bilo? Pravi, da v redu. Pa ostali dve? Lea je Barbaro naučila rolati. Najmlajša gre drugo leto v šolo. Moški del družine je sredi dela. Pogrešam jih. Hkrati pa načrtujem, kaj vse si bomo ogledali, ko bomo šli skupaj sem.

Počasi se odpravljam nazaj v mesto. Ko stopim na ulico, opazim, da se temni. Sedaj grem po drugi strani. Skozi park pridem do škofovske palače. Tukaj je bival papež ob svojih obiskih. Nad vhodnimi vrati je okno, od koder je nagovarjal prebivalce mesta. Sedaj je na mestu tega okna narejen mozaik s papeževo podobo. Prikazan je z njegovo značilno gesto pozdrava. Poljaki temu oknu pravijo Okno Papiesskie.

Nasproti palače stoji frančiškanska cerkev z okenskimi poslikavami Stanislaw Wyspianskega. Daniel ga je zadnjič omenil, ko nas je vodil po mestu. K cerkvi se drži frančiškanski samostan. Poleg pa stoji zgradba mestne oblasti.

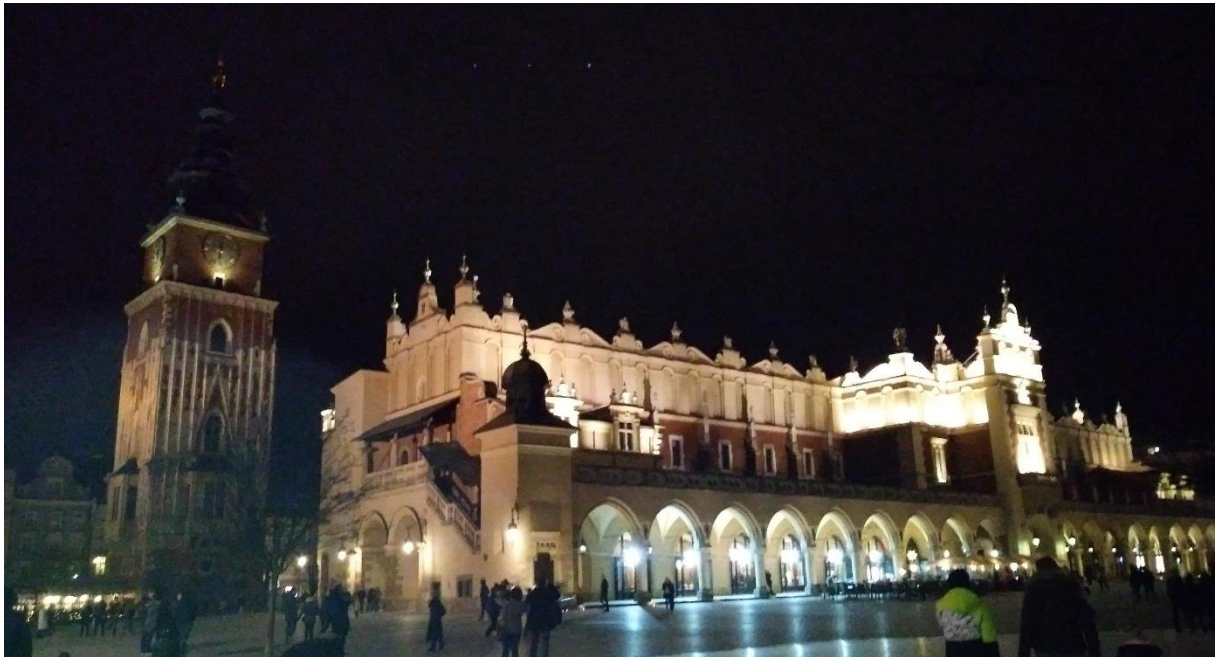
Malo naprej je osvetljena benediktinska cerkev s samostanom. Daniel nam je povedal, da je v Krakovu dosti cerkvenih redov.

Mogoče zato Krakov kličejo med drugim tudi duhovno glavno mesto Poljske, kot sem prebrala v knjižici. A to je le eno od imen Krakova. Imenujejo ga tudi kraljevo mesto in mesto stoterih cerkva. Res lahko skoraj na vsakem koraku najdeš cerkev. Sama sem jih že kar nekaj našla.

Po ulici Grodzka grem proti glavnemu trgu. Nekdo me kliče. Neža in Deja sta. V roki neseta vsaka svoj kos pice. Pravita, da je dobra. Še konj se je obliznil, ko je mimo nas peljal turiste na ogled. Skupaj občudujemo mesto, ki se sveti v soju luči. Kako je lepo. Ne morem se odločiti, ali je lepše podnevi ali ponoči. Vsak trenutek je po svoje lepo.

So mesta, v katerih sem bila, in pravim, da so lepa. In so mesta, v katera se enostavno zaljubiš. Krakov je eno teh mest. Človek si lahko predstavlja, da bi živel tukaj. To sem doživela dosedaj le še v Dresdnu,

ko sem bila kot študentka na poletnem tečaju preko nemške agencije za izmenjavo študentov. Tja se še zdaj rada vračam. Tudi mojim otrokom je tam všeč. Prepričana sem, da jih bo tudi Krakov očaral.

Poslovimo se. Zvečer bom pregledala dnevnik. Jutri pa se vidimo. Počasi se odpravim v stanovanje.

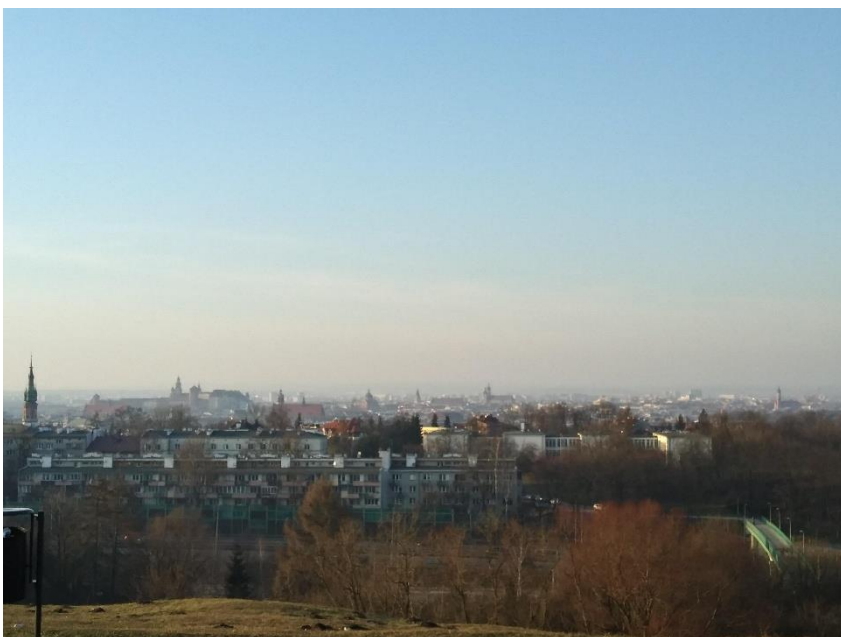
Danes je nekam živahno v sosednjih apartmajih. Sliši se azijska govorica. Očitno so stene zelo tanke. Upam, da ne bodo dolgo tako glasni. Še dnevnik pregledam, potem pa spat.

21.2.2019

Danes je oblačno. A ni preveč hladno. Ne piha. Odpravim se proti gradu Wawel. Danes so na vrsti ogledi notranjosti. Wawel je le nekaj minut hoje od mojega apartmaja. Kako lepa je ta stavba, še posebej tisti del, ki ima zunanost obzidano z rdečo opeko. Preko ulice je še ena lepa stavba v tej obleki. Ko se vzpenjam po hribu proti vhodu v grajski kompleks, mi naproti prihajajo možje in nekaj žena v modrih uniformah. Kdo neki so? Pred katedralo jih je še več. Prihajajo iz katedrale. Neka gospa v kostimu in s šopkom rož v roki se z njimi fotografira pred papeževim spomenikom. Pri vhodu v katedralo stoji uslužbenka, ki ponavadi preverja vstopnice. Neki par si hoče ogledati notranjost katedrale. Katedrala je zaprta, čeprav se sicer odpre ob devetih. Danes se odpre ob desetih. Postajam vse bolj radovedna. Gospo pri vratih vprašam, kdo so ti možje v uniformah. Pravi, da ne ve. Ali res ne ve ali noče (ali ne sme) povedati? Moja radovednost bo pač ostala nepotešena.

Nasproti vhoda v katedralo vstopim v zgradbo, kjer prodajajo vstopnice za ogled katedrale, Sigmundovega zvona in muzeja. 20 zlotov. Za audio-vodiča moram plačati kavcijo. 50 zlotov. Pričakovala sem 100 zlotov, ker sem tako prebrala na spletni strani. Mladi mož ob okencu mi razloži, kako ta naprava deluje. V katedrali se vklopi avtomatsko, v muzeju pa je potrebno pritisniti številko razstavljenega predmeta. Ok. Pa gremo. Spotoma nabere še zgibanke o znamenitostih na Wawel-u. Pa še eno za dijake... Lahko jo uporabijo za pripravo razstave.

Pred vhomom pokažem vstopnico. Fotografirati je prepovedano. Napotijo me v desno stran. Tam sta dva oltarja. V nemškem jeziku sprejemam informacije o posameznih delih cerkve. Na levi in desni strani je še več oltarjev, vsak izgleda malo drugače. V cerkvi vidim tudi nekaj sarkofagov poljskih kraljev. Na drugi strani cerkve je prezbiterij, kjer ob levi in desni steni vidim prečudovito izrezljane sedeže iz temnega lesa. Ti sedeži so namenjeni duhovščini. Strop prezbiterija je bel. Včasih je bil moder z rumenimi zvezdami. Aha, mogoče pa so tudi v Marijini cerkvi na glavnem trgu zvezde na stropu. Na desni strani ob glavnem oltarju se nahaja baldahin. Pod njem so sedeli poljski kralji med mašo. V tem delu cerkve so kronali poljske kralje. Ko pridem okrog, imam dve možnosti. Lahko grem iz cerkve, lahko pa se povzpnem na zvonik, kjer visi znameniti Sigmundov zvon. Do tja vodi čez 70 stopnic. Ja, spet stopnice. Malo razmišljam. Stopnice mi niso ravno privlačne, a če sem že tukaj... Pa razgled s stolpa me mika. Torej grem naprej. No, niti ni tako naporno. Z obeh strani je ograja in si lahko pomagaš z rokami. Edino nekam tesno je in strmo. Pridem do prvega zvona. Stopnice vodijo še naprej. Do drugega zvona,

pa še više. Pa mi je uspelo! Zame, ki nisem ravno navdušena nad tesnimi prostori in višino, je to pravi podvig. In pogled skozi okno je vreden vsega truda.

Vrnem se po drugi poti. Jasno, saj se dva človeka na tem ozkem prostoru ne moreta srečati. Zadnji del ogleda katedrale je pod površjem. Tukaj so grobnice, kjer ležijo pripadniki krakovske aristokracije in zaslužni meščani. V kripti sv. Leonarda se nahaja tudi majhen oltar. Tam je svojo novo mašo daroval papež Janez Pavel II. Malo naprej pritegne mojo pozornost znano ime: August der Starke (Avgust Močni), saški knez, ki je vladal v Dresdnu. Zdaj se spomnim. Bil je okronan tudi za poljskega kralja in zaradi tega se je spreobrnil v katoliško vero. Na Saškem so v njegovem času (17.-18. stol.) živeli večinoma luterani. Proti koncu ogleda pridem do grobnice poljskega predsednika Lecha Kacynskega in njegove žene, ki sta skupaj z vsemi ostalimi potniki in posadko v začetku leta 2010 umrla v letalski nesreči. Tukaj so sveži venci in cvetlični aranžmaji. Sedaj pa razumem. Mogoče pa so tisti ljudje, ki sem jih srečala ob prihodu, kakšni mestni ali državni veljaki s spremstvom. Mogoče so prišli počastit grob. V istem prostoru je na levi steni pritrjena velika tabla z imeni vseh potnikov in posadke tega letala. Nekaj čez 90 jih je bilo.

Ogled katedrale je končan. Sedaj vstopim v muzej. Tudi tukaj ne morem fotografirati. V štirih prostorih si ogledam štiri stalne razstave. V spodnjem delu je kraljevska soba s kraljevim plaščem iz 18. stoletja, kronami, žezli in podobnimi predmeti. Dva prostora sta namenjena zakladnici, kjer so razstavljeni mašni plašči, mitre, kelih in monštranca iz 17. stoletja. Zgoraj je tudi papeževa soba z raznimi darili, ki jih je papež dobil na svojih apostolskih obiskih v različnih državah sveta. Razstavljeni so tudi njegovi portreti, njegova bela obleka, čevlji in kapa. Vrnem se na grajsko dvorišče.

Napotim se v veliko zgradbo, kjer lahko dobim informacije o ogledih notranjosti gradu, kupim vstopnice in spominke. Rada bi si ogledala kraljeve sobane. A žal so do 15. marca zaprte. Drugo me ne zanima tako zelo. Na notranje dvorišče pa vseeno grem. Tukaj se sliši ropot. Vidim, da prenavljajo fasado. Najvišje nadstropje je že končano. Naredim nekaj fotografij in tu se moj ogled zaključí.

Wawel je priljubljena točka za turiste iz raznih dežel. Srečala sem že nekaj skupin učencev, ki so govorili poljsko. V katedrali je vodička

pripovedovala v italijanščini. Tam sta dve skupini, ki nosita britansko zastavo. Tudi španščina se sliši. V zvoniku sem srečala azijski par. Ene govornice pa nisem prepoznala. Podobna je bila romanski skupini jezikov.

Kam pa zdaj? Pogledam proti Visli. Kaj če bi se peljala s tramvajem nekam izven centra mesta? Vožnja s tramvajem me je vedno navduševala. Že kot desetletno dekletce sem uživala v vožnji po Zagrebu s sestrično, ki je živela v bližini. Ena postaja se imenuje Wawel. Torej mora biti nekje v bližini. Podam se na pot v smeri proti Visli. Hm. Čudno. Tu ni

proge. Le kje se skriva? Hitro pogledam na »jakdojade«. Aha. V napačno smer grem. Moram se obrniti. Dobro. Sedaj lahko naredim še kakšno fotografijo gradu iz druge strani.

Tam se pelje tramvaj. Torej grem sedaj v dobro smer. Na poti do postaje stojita še dve cerkvi in kraljevska orožarna. Na vogalu se ustavim pri stojnici s prestami. Tokrat kupim tisto z mešanimi semeni. Pojedla jo bom med vožnjo. Vstopim na prvi tramvaj in se peljem preko Visle vse do zadnje postaje. Uh, ta presta pa je pikantna. Rabila bom nekaj tekočega, da si omilim pekoči občutek. Med vožnjo opazujem okolico. Stanovanjski bloki, eni so že stari in potrebni obnove. Drugi so modernejši. Sledijo novejša zgradbe, ki se uporabljajo za poslovne prostore. Nekatero so še prazne. Na levi strani zagledam visok stolp, poleg pa sodobno zgradbo ovalne oblike. Malo naprej zagledam še en stolp rdeče in sive barve. To sta najverjetneje novi svetišči, o katerih sem brala doma. Prispemo do zadnje postaje. Takoj po izstopu pridem do nekakšne tržnice. Spominja me na sejem, ki ga naredijo ob prvih ponedeljkih v Murski Soboti. Ali je še to »senje« v MS? Ne vem. Že nekaj časa nisem bila v centru.

Na tej t.i. tržnici prodajajo oblačila, obutev, rože, ... Še kava Jacobs se najde v ponudbi. Malo naprej je nekaj trgovin. Stopim v samopostrežno trgovino in si kupim pijačo, pa še eno poljsko čokoladico. Večina ljudi, ki jih srečam, je starejših od 60 let. Naključje? Kdo ve.

Imam še čas. Po večerji bodo dijaki šli z Danielom na ogled. Pridružila se jim bom. Do takrat je še nekaj ur. Vklapim torej telefon in iščem pot do svetišča Janeza Pavla II. Prečkati moram prometno cesto. Toda nikjer ne vidim prehoda za pešce. Aha, podhod moram uporabiti. Tukaj

se začne prava trgovska cona z velikimi nakupovalnimi centri. Hodim mimo velike trgovine s tehničnim blagom. Ne vem več, kako se imenuje. Spominjam se, da so zunaj razstavljene zunanje stenske ploščice. No, tukaj bi imela z možem lansko leto večjo izbiro za našo teraso.

Ali sem še na pravi poti? Preverim. Ja, tam na koncu moram iti levo. Pridem do stopnic, ki vodijo čez cesto. Celo tekoče stopnice imajo in tudi dvigalo. Grem po tekočih stopnicah. Danes bom še dosti hodila. Ko pridem čez cesto, zagledam smerokaze. En kaže na železniško postajo, drugi na svetišče Božjega usmiljenja in tretji na svetišče Janeza Pavla II. Brala sem, da je v zadnjem delček Slovenije. Mozaike v cerkvi je naredil p. Marko Rupnik, svetovno znani umetnik. Zgradba je čudovita, iz rdeče opeke. Najdem vhod. Notranjost je preprosta, kot je bil papež. Le Rupnikovi mozaiki sijejo od sivih sten. Prelepi so. Prava mojstrovina. Le kdo ve, koliko kamenčkov je v enem mozaiku. Zunaj zagledam papežev spomenik. V sosednji zgradbi je muzej. Okrog zgradb je velika travna površina. Na njej se podi simpatičen kuža. Tam v kotu zagledam otroško igrišče. To bi bilo nekaj za moje hčerke.

Pogledam na uro. Počasi se moram vrniti. Spet čez cesto, pa mimo trgovin. Nekaj časa porabim, da najdem pravo pot do postaje.

Tramvaj št. 19 pelje direktno do Miodove. Prezgodnja sem, zato izstopim na eni postaji naprej. Tukaj si bom privoščila kavo in sladico. Pridem v kavarno in sedem za mizo. Nihče me ne upošteva. Mogoče pa moram naročiti pri šanku. Ja, res je. Naročim si belo kavo. Katero velikost? Naj bo mala. Tam me gledajo mafini. Več okusov je. Izberem tistega z malinami. Plačam in dobim štirikotno napravo. Ko bo moje naročilo gotovo,

me bodo poklicali preko te naprave. Sedem in čakam. Sedaj si imam čas ogledati kavarno, ki stoji na vogalu ulice. Oprema izgleda na prvi pogled stara, a ko pogledam malo bolje, opazim, da je nova. Le njen slog daje občutek starinskosti. Tam je nekaj nizkih okroglih mizic, okrog katerih so postavljeni fotelji različnih barv. Eden je rdeč, drugi moder. Tam sta dva rjava, pa še kakšna druga barva se najde. Sama sedim na lesenem stolu ob okrogli mizi. Oboje v starem stilu, ki ga ne bi znala opredeliti. Fotelji so zasedeni. Moje naročilo me čaka. Ta mala kava pa ni mala. Mafin izgleda mikavno. Njegov okus pa je še boljši od izgleda. Na zunaj je hrustljav, znotraj pa je mehek in poln malin. Tako dobrega še nisem jedla.

Na Miodovi se zberemo. Dijaki so jedli testenine z bolonjsko omako. Daniel pove, da si bomo ogledali razstavo krakovskega umetnika Tadeusza Kantorja, ki je bil aktiven v 60-ih in 70-ih letih 20. stoletja. Moderna umetnost torej. Omenjeni umetnik je razvil svoj slog gledališča. V svojem času ni bil razumljen. Njegovega dela ni nihče nadaljeval, zato je njegovo gledališče po njegovi smrti propadlo.

Nekaj let po njegovi smrti so zbrali rekvizite iz njegove zapuščine in jih prenesli v moderno stavbo ob Visli. Odpravimo se tja. Le dve postaji s tramvajem. Ko se peljemo preko Visle, zagledamo Bernardov most s ključavnicami, po katerem smo hodili v ponedeljek. Naš cilj je nedaleč stran. Najprej se ustavimo na Trgu junakov geta. Urejen je v spomin Judom, ki so jih nacisti zaprli v geto in jih nekega dne odgnali v taborišče. Ta dan so jim

povedali, naj vzamejo s sabo vse svoje imetje

in se zberejo na tem kraju. Židi so vzeli s sabo vse, tudi pohištvo. Mislili so, da jih bodo preselili v kakšen drug kraj. Pa so jih. Le kraj ni bil po njihovih pričakovanjih. Svojo lastnino so morali pustiti na trgu. Tukaj zdaj stojijo stoli v spomin na pohištvo, ki so ga pustili Židje tukaj. Preživeli taborišča pridejo vsako leto na ta trg, da se poklonijo junakom geta.

Nato se odpravimo v Cricoteko, kot se imenuje galerija. Najprej gremo v kletne prostore, kjer Daniel nabavi vstopnice. Nato gremo v tretje nadstropje, kjer je razstava. Spet stopnice! Pred nami je temen prostor z različnimi rekviziti. Najprej nam pade v oko učilnica iz starih časov. Tam naprej je kopalna kad, kjer leži ženska lutka. Pa še kaj. Na stenah se odvijajo prizori iz avtorjevih uprizoritev. Občutki so mešani. To zvrst umetnosti moraš imeti rad.

Po končanem ogledu gremo do postaje in se poslovimo od Daniela. Z dijaki se peljem do naše postaje. Napisali bodo razglednico za šolo, šli v trgovino in potem kuhat večerjo. Tudi sama si moram kupiti nekaj stvari. Ko pridem iz trgovine, dežuje. Zdaj pa lahko uporabim moj nov dežnik. A to ni enostavno, ker ga veter premetava. Še dobro, da je postaja blizu. Pridem domov in se osvežim. Z Janjo se zmeniva, kdaj bova jutri nesli pogodbe v podpis Russel-u. Dijaki sedaj že imajo kaj pokazati. Še kakšno fotografijo bova naredili. Kakšna pa je bila večerja, ki so si jo skuhala dekleta? Pravijo, da dobra. Naslednjič smo vsi vabljeni. Lepo. Se že veselim.

22.2.2019

Zbudim se. Pogledam uro. Tako zgodaj? Malo bom še poležala. A ne morem več spati. Pogledam dnevnik dijakov. Včeraj je bilo že pozno. Pravzaprav je bilo že danes, ko sem šla spat. Ko opisujem moja doživetja, čas zelo hitro mine. Google drive torej. Tu in tam je opaziti delo računalniškega škrata. Včasih smo mu rekli tiskarski škrat. Jaz ga zdaj imenujem računalniški škrat. Ali bi mu bilo bolje reči kar Word-škrat? Tam manjkajo še eni vtisi. Moj komentar pošljem dijakom po Messengerju. Dali so me v skupino »Krakov«. Praktično. Zdaj lahko pošljem eno sporočilo vsem in mi ni potrebno iskati prejemnikov. Veste, jaz nisem ravno človek za socialna omrežja. Še mailov včasih ne utegnem vseh pogledati. Messenger mi je sin uredil, preden sem šla, da se bomo lažje pogovarjali na daljavo, pa še stroškov nimaš. Tej moji nespretnosti s takšnimi in drugačnimi socialnimi omrežji ustrezno se je zgodilo, da se nismo mogli povezati, ko smo po mojem telefonu skupaj z dijaki iskali način povezave. Ni šlo najti njihovih kontaktov. Trajalo je nekaj časa, preden sem ugotovila, da nisem povezana na omrežje. Ja, tako je to. Zase vedno pravim, da sem stari romantik. Sicer dosti uporabljam računalnik, a če se le da, komuniciram raje v živo.

Prvi odzivi dijakov prihajajo. Vstali so. Po zajtrku bodo šli skupaj z Russelom na usposabljanje. Naslednji teden bodo brez spremljevalk, zato jim pustim, da določene stvari postopoma opravljajo sami. Kar dobro se znajdejo. Če pa kaj rabijo, smo povezani.

Danes si puščam kar čas, preden odrinem v mesto. Na ulici in avtomobilih vidim sledi dežja. Torej je celo noč deževalo. Dežnik imam s sabo. Piha. Moj dolgi šal in tople nove rokavice prav pridejo. Zadnjič sem si jih kupila, ker sem jih v potovalni mrzlici pozabila vzeti s sabo. Vam jih pokažem? Podložene so. Prijetno jih je nositi. Kar praktičen spominek v tem mrzlem jutru.

Kljub vetru bom naredila sprehod po mestnem trgu. Tokrat uberem drugo pot – mimo Jagelonske

univerze, kjer so študirali mnogi znani ljudje, med njimi tudi Nikolaj Kopernik. Torej ima univerza častljivo starost. Ustanovil jo je kralj Kazimir III. Poljski leta 1364. V najstarejši zgradbi te univerze, ki je hkrati najstarejša ohranjena univerzitetna zgradba na Poljskem, se nahaja muzej, ki si ga je vredno ogledati. Na blagajni si lahko izbereš, v katerem jeziku te bodo vodili po muzeju. Slovenščine seveda ni med možnostmi. Muzej si bom pozneje ogledala. Sedaj si najprej privoščim kavo in szarlotko, tako namreč pravijo njihovi jabolčni piti. Ponavadi jo servirajo s

stepeno sladko smetano in kepico sladoleda. Mmm. Odlično. A pozabila sem jo fotografirati. Preveč mi je dišala.

Še sprehod po trgu in ostalem delu starega mesta. Tako živahno in obenem tako sproščeno je tukaj. Nobene hektike. Tam ob robu glavnega trga stojijo v vrsti kočijaži in čakajo na turiste. V tem vetru jim verjetno ni prijetno biti ves dan zunaj. Ali pa so že navajeni? Kočije so vse bele. Konji so lepo okrašeni. Kočijaži imajo posebno obleko. Pogosto jih vidiš peljati se naokoli. Kljub mrazu. Včeraj se je peljala kolona kočij s turisti, verjetno je bila kakšna skupina iz Japonske. Avtomobili za njimi so prilagodili hitrost, ker jih v teh ozkih ulicah niso mogli prehiteti.

Vendar ni noben trobil. Vozniki tukaj so zelo vljudni in potrpežljivi. Kjerkoli greš čez cesto, se ustavijo, tudi če ni prehoda. Pogosto ustavijo, če le stojim ob cesti. Celo tramvaj se ustavi, da pusti pešce čez cesto. Tega nisem nikjer drugje videla.

No, če se vam zdi vožnja s kočijo prepočasna ali bi hoteli dobiti še kakšno informacijo o določeni znamenitosti, pa lahko izberete električni avto, v katerem vozniki lahko peljejo štiri ali šest ljudi. Pripravljeni so tudi za dež ali veter. Avto je okrog in okrog namreč pokrit s folijo, ki jo lahko tudi zavijete. Tukaj dobite slušalke, s pomočjo katerih poslušate zanimivosti o znamenitostih, ki jih vidite. Na določenih mestih se voznik ustavi, da besedilo lahko poslušate do konca.

Naredim še eno vožnjo s tramvajem, da malo uidem vetru. Vozila javnega mestnega prometa so v Krakovu v modri barvi. Tramvaji

izhajajo iz različnih obdobj. Vozijo še tisti iz 60-ih let, je zadnjič povedal Daniel. Pa tudi čisto moderne imajo. Poleg tramvajev so deli mesta povezani tudi z mestnimi avtobusi. Takšnim smo pri nas rekli trole. Nekaj linij ima

celo električne avtobuse. Na eni postaji k meni prisede stara ženica. Prisodila bi ji kakšnih 80 let. Nagovori me v poljščini. Ne razumem je. Nato me vpraša, ali prihajam iz Latvije. Ne, iz Slovenije. Iz njenega naslednjega vprašanja razberem zanimanje, ali delam tukaj. Hm. Kako naj ji razložim, kaj pravzaprav počnem v Krakovu? Gospa ne govori nobenega tujega jezika. Uporabim mešanico poljskih, slovenskih in hrvaških besed. Nekako poskušam razložiti, da sem z dijaki. Da se oni sedaj nekaj učijo. Pa ne gre. Ženica ne ve, kaj ji hočem povedati. Kratek premor. Verjetno je obupala. Nato me nekaj vpraša. Lahko bi bilo vprašanje, ali sem na dopustu. Prikimam. Itak ne znam povedati. Spet trenutek

tišine. Pa se spet obrne k meni. Če imam moža, me vpraša. Prikimam. Otroke? Ja. Koliko? Štiri. Koliko so stari? Uporabljam slovenske besede za števila in zraven kažem s prsti. Tisto število nad deset se ne da pokazati z eno potezo. Ženica razume, da so vsi mlajši od deset let. Vpraša, kje so. Ko ji odgovorim, da so v Sloveniji, me začudeno pogleda. Vpraša, če imam mamo. Spet prikimam. Ali mama pazi otroke? Hočem pohvaliti mojega moža in povem, da on skrbi

zanje. Ona pa me zaprepadeno pogleda. Z roko nakaže višino otrok, pokaže s prstom 4, zmaja z glavo in si nekaj zamrmra. Iz vrečke vzame svoje narezano jabolko in ugrizne v krhelj. Čez nekaj trenutkov se spet obrne k meni, pokaže višino otrok in zmaje z glavo. Kaj si le misli o meni? Štirje majhni otroci doma, jaz pa sama hodim po svetu. Nisem presenečena. Ko je bila ona mojih let, je bilo to verjetno nemogoče. Tukaj pa so itak živeli v zaprtem komunističnem režimu. No, to je bilo pravo pristno doživetje Poljakov.

Po vožnji s tramvajem sem odpravim do univerze. Collegium Maius se imenuje ta najstarejša zgradba, kjer je muzej. Vodeni ogled v angleščini se začne čez 15 minut. Ravno dovolj časa imam, preden grem k dijakom na usposabljanje. Ob polni uri se nad vhodom v muzej v prvem nadstropju odprejo dvoja vratca in zasliši se melodija Gaudeamus igitur. Ob zvokih naslednje melodije se skozi prva vratca vrstijo majhne podobe profesorjev. Vsak je oblečen drugače. Vsak predstavlja svoj oddelek univerze. Na koncu gre rektor. Ko se vsi umaknejo skozi druga vratca, melodija utihne in vratca se zaprejo. Pod to predstavo naj bi se začelo vodenje po muzeju. Nikogar ni pri vratih. Odpreti se ne dajo. Potrkam. Odpre mi možak v uniformi. Vprašam ga, ali bo tukaj vodenje. Povabi me v notranjost in pove, naj počakam trenutek. To je neke vrste paznik. Nato pride nasmejan možki kakšnih 60-ih let. Edina sem. Kakšna čast! Vodič bo vodil samo zame. Popelje me v prvi prostor, knjižnico. Tukaj so poleg knjig še podobe znanih osebnosti, ki so nekdaj študirale tukaj. Med njimi je podoba Nikolaja Kopernika. Gospod na simpatičen način pripoveduje o začetkih univerze, njenih profesorjih in študentih. Nekdaj so na univerzi poučevali samo menihi. Vodič večkrat poudari, da niso imeli žena. Bivali so v tej zgradbi. Vsaka soba je imela dostop z balkona zunaj. Sobe takrat še niso bile povezane med sabo. Nikolaj Kopernik je bil eden od študentov univerze. Predaval ni nikoli. S pomočjo velikih instrumentov, ki so razstavljeni v teh prostorih, je ugotovil da Zemlja potuje okoli Sonca. A o tem ni mogel spregovoriti, kajti v tistih časih je veljalo, da je Zemlja ravna in da Sonce potuje. O njegovih ugotovitvah je javno spregovoril Galileo Galilei. Saj veste, kaj se je z njim zgodilo. No, Isaac Newton je potem vse to potrdil. Gospod mi je izdal eno skrivnost: v Krakovu je namreč drugače. Tukaj je Zemlja ravna in Sonce potuje okoli. Jasno. Krakov je središče☺. Ob izhodu iz nekega drugega prostora mi je gospod izdal še

eno skrivnost. Nad vrati je slika Nikolaja Kopernika, ki obupan sedi na kavču. Na tleh ima svoje risbe. Gospod pravi, da joče, ker ne more izdati svojih ugotovitev. Njegove solze potujejo po steni vse do tal. Na tleh poleg vrat so vidne sledi njegovih solz. V enem od naslednjih prostorov omeni Matija Korvina. Zdaj pa jaz njemu povem eno skrivnost, namreč to, da kralj Matjaž spi pri nas pod Peco. Povem mu tudi, kdaj se bo zbudil. Prijetno vodenje se nadaljuje skozi več prostorov. Eden od njih je dvorana, kjer podeljujejo diplome. Na stenah je vse polno portretov, od kraljev, rektorjev do škofov. Med njimi je tudi Janez Pavel II., ki je prav tako študiral na tej univerzi, najprej filologijo, potem teologijo. A to slednje naskrivaj, kajti leta 1939 so nacisti univerzo zaprli, profesorje pa odpeljali v Auschwitz. To je bil žalosten dan, pravi vodič. Na steni je obeležje z datumom aretacije in podobo bodoče žice. Sledi velika obednica, ki mi je zelo všeč. Pohišstvo in zavite stopnice so izdelane iz temnega lesa. Ograja je čudovito izrezljana. Les imam zelo rada.

eno skrivnost. Nad vrati je slika Nikolaja Kopernika, ki obupan sedi na kavču. Na tleh ima svoje risbe. Gospod pravi, da joče, ker ne more izdati svojih ugotovitev. Njegove solze potujejo po steni vse do tal. Na tleh poleg vrat so vidne sledi njegovih solz. V enem od naslednjih prostorov omeni Matija Korvina. Zdaj pa jaz njemu povem eno skrivnost, namreč to, da kralj Matjaž spi pri nas pod Peco. Povem mu tudi, kdaj se bo zbudil. Prijetno vodenje se nadaljuje skozi več prostorov. Eden od njih je dvorana, kjer podeljujejo diplome. Na stenah je vse polno portretov, od kraljev, rektorjev do škofov. Med njimi je tudi Janez Pavel II., ki je prav tako študiral na tej univerzi, najprej filologijo, potem teologijo. A to slednje naskrivaj, kajti leta 1939 so nacisti univerzo zaprli, profesorje pa odpeljali v Auschwitz. To je bil žalosten dan, pravi vodič. Na steni je obeležje z datumom aretacije in podobo bodoče žice. Sledi velika obednica, ki mi je zelo všeč. Pohišstvo in zavite stopnice so izdelane iz temnega lesa. Ograja je čudovito izrezljana. Les imam zelo rada.

eno skrivnost. Nad vrati je slika Nikolaja Kopernika, ki obupan sedi na kavču. Na tleh ima svoje risbe. Gospod pravi, da joče, ker ne more izdati svojih ugotovitev. Njegove solze potujejo po steni vse do tal. Na tleh poleg vrat so vidne sledi njegovih solz. V enem od naslednjih prostorov omeni Matija Korvina. Zdaj pa jaz njemu povem eno skrivnost, namreč to, da kralj Matjaž spi pri nas pod Peco. Povem mu tudi, kdaj se bo zbudil. Prijetno vodenje se nadaljuje skozi več prostorov. Eden od njih je dvorana, kjer podeljujejo diplome. Na stenah je vse polno portretov, od kraljev, rektorjev do škofov. Med njimi je tudi Janez Pavel II., ki je prav tako študiral na tej univerzi, najprej filologijo, potem teologijo. A to slednje naskrivaj, kajti leta 1939 so nacisti univerzo zaprli, profesorje pa odpeljali v Auschwitz. To je bil žalosten dan, pravi vodič. Na steni je obeležje z datumom aretacije in podobo bodoče žice. Sledi velika obednica, ki mi je zelo všeč. Pohišstvo in zavite stopnice so izdelane iz temnega lesa. Ograja je čudovito izrezljana. Les imam zelo rada.

Ta prostor je še danes v uporabi, ko Krakov gosti prominentne osebe, kot so angleška kraljica ali švedski kralj. Sledi nekaj primerov privatnih prostorov profesorjev. Tukaj lahko vidim pohištvo iz različnih obdobj. V enem prostoru se nahaja klavir, ki je bil last skladatelja Chopina. Nacisti so ga pripeljali iz Francije v Krakov. Ko so priredili koncert, je na njem igrala pianistka, ki je bila Židinja. A nacisti tega niso vedeli. Ona je potem zbežala v Ameriko in umrla pri starosti 94 let. Pomenljiva zgodba.

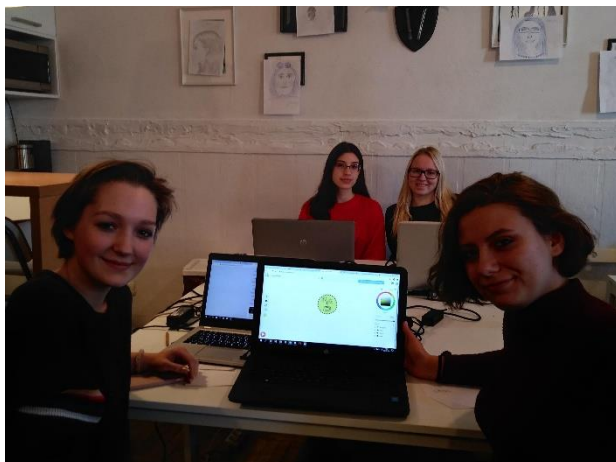
V drugem delu muzeja je poudarek na znanosti. Tukaj se je gospod poslovil in dobila sem drugega vodiča. V tem delu so predstavljeni pripomočki s področja astronomije, fizike, kemije in drugih ved. Med drugim imajo kopijo prvega globusa, ki je nastal leta 1494, ko še niso vedeli, da je Krištof Kolumb odkril Ameriko, ampak so mislili, da je prišel v Indijo. Zato so na tem globusu prikazane le tri celine, Evropa, Afrika in Azija. Tukaj pa lahko vidimo tudi prvi globus, kjer je Amerika že prisotna.

Muzej ima tudi veliko zbirko ur iz različnih stoletij in držav. Najbolj ponosni so seveda na tiste, ki so bile narejene v Krakovu. Vodič mi pove, da je v muzeju zaposlen tudi urar, ki opravi tedenski pregled vseh ur. Ta obhod traja nekaj ur. Vse ure pa delujejo in kažejo točen čas. Ta je najstarejša. Po kakšnem sistemu deluje, ne vem. V Nemčiji pa je bila narejena ura, ki ima štiri kroge. En kaže uro, drugi mesec, tretji dan v mesecu in četrti dan v tednu. Vsebuje pa še dva globusa, a ne vem več, kaj prikazujeta. Kompleksna stvar.

Ogled je končan. Sledi pot do Miodove, kjer se dobim z Janjo. Tam je že. Spodaj v gostilni vidiva Daniela delati z računalnikom. Pozdraviva ga. Kar tukaj daje pečate na učne dogovore. Pridruži se nam še Russel. On jih mora še podpisati. Obe preveriva, če so vsi podpisi in pečati prisotni. Tako,

papirologija opravljena. Kaj pa delajo dijaki? Vzpon po stopnicah. Nekam visoke so. V naši nastanitvi je lažje priti v drugo nadstropje. V delovnem prostoru vlada sproščeno vzdušje. Dijaki sedijo po skupinah in se ukvarjajo s svojimi podjetji. Sama si s tem, kar mi kažejo, ne znam kaj začeti. Torej mi razložijo. Imajo logotip podjetja, facebook profil, pa še nekatere stvari so mi pokazali. Ukvarjajo se tudi z izračunavanjem stroškov in načrtovanjem dejavnosti. Nekatere stvari dokumentiram. Sedaj so že bolj

samozavestni. Ko so se prvi dan razdelili v skupine, so delovali še precej plašno. Razumljivo. Za nekatere je bil to že velik korak, da so sploh prišli sem. Tukaj bodo gotovo zrasi na več področjih. Videti je, da so postali pravi sodelavci.

Dijaki so navdušeni nad Russelom. Zelo dober pristop ima. Zna jih pritegniti k delu. Na stenah opazim njihove portrete. Te so naredili prvi dan, ko so se spoznavali. Narejeni so s posebno likovno tehniko, ki se imenuje risanje s kulijem.

Naj še naprej zavzeto delajo. V apartmaju odložim dokumente in si malo odpočijem. Pozneje bom šla na obisk k dijakom. Ko pridejo v svoja stanovanja, mi sporočijo. Fanta počivata, dekleta pa so zbrana v enem apartmaju, ko prisopiham v tretje nadstropje. Deja mi ponudi čaj. V tem mrzlem vremenu mi dobro dene. Pogovor steče kljub vidni utrujenosti. Res prijetna skupina so tile naši dijaki. Na prvi pogled delujejo plašno in nesigurno, a so takoj ujeli ritem in pregled nad mestom. Dobro se znajdejo in znajo si zapolniti čas. Pa družijo se tudi z drugo skupino, čeprav so oni starejši. V teh letih je starostna razlika enega leta lahko zelo velika. Hvaležna sem, da mi zaupajo in da lahko tudi jaz njim zaupam. Ni me strah, da bi naredili kakšno neumnost. Pripovedujem jim, kaj vse sem doživela danes. Obujamo tudi spomine z lanske ekskurzije v Toskano. Ob marsikaterem dogodku se nasmejimo. Ura hitro mine. Poslovim se. Dekleta bodo šla še malo po nakupih, sama pa se odpravim na večerjo.

Nocoj bom poskusila juho v kruhu. Samo restavracijo moram najti, kjer to strežejo. Zelo praktično je, da imajo jedilne liste zunaj, da človek lahko vidi njihovo ponudbo. Tukaj imajo žurek v kruhovi skorji. To sem hotela. Kar sem zavijem. Pristopi natakar in me napoti k mizi. Naročim. Čez nekaj časa prijetno zadiši. Na mizi je velika skodela iz kruha, iz katere se kadi poljska juha. Čudovito izgleda. Hrustljava skorja kar vabi, da ugriznem vanjo. Poskusim še juho. Značilno kislega okusa je in v njej je med drugim tudi kuhano jajce. Daniel je zadnjič razlagal, da so za poljsko kuhinjo značilni kiselkasti okusi. Meni osebno ti okusi zelo pašejo. Daniel je rekel, da gosti iz južnejših delov Evrope nimajo tako radi teh okusov. Dobra juha, še boljši kruh. Tako dober, da sem pozabila fotografirati, ko je bil pokrov še cel.

Po večerji se še malo sprehodim po mestu. Srečam Majo in Ano. Kupili sta si zapestnice. Malo pokramljamo in se razidemo. Petkov večer je. Staro mestno jedro je dosti bolj živahno kot sicer. Med sprehodom srečam več skupin predvsem mladih ljudi s kovčki. Očitno so prišli v Krakov preživet vikend.

V gostilni Koko se odrasli dobimo na pijači, da zaključimo naše sodelovanje. Z Janjo v ponedeljek odpotujeva domov. Komaj najdemo mizo, tako polno gostov je. Ob vhodu je in ljudje nekako pozabijo zapirati vrata, zato piha. Gremo drugam. V petek zvečer je težko najti prosto mizo. Nekaj ulic stran najdemo eno mizo. Sedemo in se pogovarjamo. V teh dneh pravzaprav nismo imeli časa za pogovor. Primerjamo življenje v naših državah. Temu bi rekla spoznavanje podobnosti in razlik. Ugotavljamo, da smo si bolj podobni, kot bi človek mislil. Russel opisuje življenje v Plymothu in okoliških podeželskih krajih. Zaradi bližine morja je njihov zrak bolj čist. Temperature so skozi celo leto podobno visoke. Poleti ni prevroče in pozimi ni premrzlo. Tudi o politični situaciji v naših deželah, o brexitu in vzrokih za izseljevanje mladih, o stereotipih in seveda Krakovu spregovorimo. In o naših dijakih. Russel pravi, da so zelo prijetna skupina. Po njegovem pripovedovanju ugotovim, da jih je že dobro spoznal. Z Danielom razmišljata, kako bi jim še bolj približala realnost poslovanja in dela v podjetju. Vidim, da jima je zelo mar za to, da bodo pripravljene na odraslo življenje. Vidi se, da sta s srcem pri stvari. Russel jim z vsemi svojimi izkušnjami ima dosti dati. Njegov pristop do mladih pa je tako pozitiven, tako pravi, da človek postane navdušen. Daniel se pa tudi zelo potrudi organizirati stvari tako, da dijaki iz bivanja tukaj potegnejo najboljše. Razmišljata o tem, kako bosta skrbela za dijake v naslednjem tednu, ko spremljevalk iz šol ne bo tukaj. Tellus je vsekakor dobro ohraniti kot partnerja v projektu. Poleg dobrih izkušenj na samem usposabljanju dijaki rastejo tudi na osebostnem področju. Z veseljem jih poslušam, kako si kuhajo, perejo perilo, načrtujejo nakupe in skrbijo sami zase.

Posloviti se moramo. Jutri nas čaka naporen dan. Danielu se zahvaliva za gostoljubnost. Z Russelom se vidimo še jutri zjutraj. Lahko noč!

23.2.2019

Ko se pogledam v ogledalo, vidim, da imam še vedno rdeča lica od včerajšnjega vetra. Koža me kar malo peče. Takšnega vetra že dolgo nisem doživela. Kdaj je bilo to nazadnje? Mislim, da takrat, ko sem hodila še v osnovno šolo. Na poti v šolo je bila v sosednji ulici od mojega doma prazna parcela. Tam je pozimi od severa pihal mrzel veter, tako da se mi je pot mimo tiste parcele zdela daljša kot cela pot v šolo. Mislim, da dandanes pri nas več ni čutiti takšnega vetra. Res pa je, da sedaj sedem v avto in se odpeljem do šole. Prej pa sem hodila več peš.

Danes je dan za taborišča. Tam menda še bolj piha. Torej se moram dobro obleči. Janja potrka na vrata in odpravimo se proti Gočebii. Zunaj se kaže sonce. Torej le ne bo tako mrzlo. Piha tudi ne tako močno kot včeraj. Dijaki so že končali zajtrk. Počasi se zbirajo pred zgradbo. Svoje lunch pakete imajo s sabo. Dva dijaka ne gresta z nami, ker je to preveč stresno zanju. Russel bo poskrbel za njiju. Da jima svojo telefonsko številko, Danielovo pa že imata. Popoldne lahko skupaj gledajo tekmo. Mogoče bodo celo kam šli. Moji dijaki so vsi zbrani. Vidim, da so se toplo oblekli. Občutki so raznovrstni. Eni si zelo želijo videti taborišče, drugi pa raje ne. Sama sem v tej drugi skupini. Toda sedaj moram odklopiti čustva, kolikor se le da, in biti pripravljena, da bom stala ob strani tistemu, ki bi mu prišlo do živega.

Pripelje se minibus. Šofer pove, da bo prišel še en avto, v katerem se jih lahko pelje šest. Mojih pet deklet se takoj javi. Dobro, potem pa grem jaz z njimi. Pripelje se kombi. Dekleta takoj opazijo šoferja. Ko bi bil ta naš šofer, pravijo. A se pelje mimo. Za njim pride podoben kombi. Ta se ustavi. No ja, si mislijo. A ko šofer odpre vrata, osupnejo ob opremljenosti avtomobila. Visoko kakovostna oprema in udobni usnjeni sedeži tega mercedesa odtehtajo razočaranje. Vožnjo v tem avtomobilu je potrebno dokumentirati. Na poti do Auschwitza opazujemo okolico. Lepo je, pravijo dekleta, kot da bi se vozil po Goričkem. Prav imajo. Pokrajina je podobna, le zdi se, kot da bi jo kdo ob koncih malo potegnil narazen, kot to lahko storiš z namiznim prtom. Vse je bolj obširno. Hiše so podobne kot pri nas. Nekatere so stare, druge pa čisto moderne. Kar nekaj novogradenj lahko vidimo. Večina hiš je podkletenih, tako da do vhoda v hišo pelje nekaj stopnic. Vsa dvorišča so lepo urejena. Mirno je zunaj. Prebivalci verjetno soboto izkoristijo za čiščenje. Pri mnogih hišah namreč visijo blazine in vzglavniki preko oken in balkonskih ograj. Tam en moški ureja vrt pred hišo.

Čez dobro uro prispemo v Auschwitz. S tem mislim taborišče. Vas ima poljsko ime. A nacisti so jih med okupacijo preimenovali. Tukaj je že ogromno obiskovalcev. Kdo ve, zakaj so prišli. Ali je to poklon žrtvam ali radovednost ali le še ena turistična znamenitost? Pred vhodom dobimo slušalke in sprejemnike, da bomo slišali vodičevo razlago. Po standardnem pregledu odidemo do vhodnih vrat. Arbeit macht frei. Delo osvobaja. Le kdo si je izmislil ta moto za taborišča, kjer je ujetnikom bila vzeta vsa svoboda, vse dostojanstvo, kjer življenje ni bilo vredno nič? Obiščemo različne stavbe, kjer so ljudje bivali, bili obsojeni, preživljali kazni različnih vrst. V eni stavbi so gore las, ki so jih obrili ljudem, ko so jih pripeljali. Že nacisti so poznali recikliranje. Potem ko so jih umili, so jih v vrečah odpeljali v Nemčijo, kjer so jih uporabili za tkanine. Tam so tudi kupi očal, glavnikov in krtač, kovčkov, posode in čevljev. Sem so jih namreč zvalili pod pretvezo, da jih čakajo službe, boljše življenje. Zato so ljudje vzeli s sabo

svoje imetje. Trudim se, da se me ne bi preveč dotaknilo. Vseh stvari sploh ne gledam. A ko zagledam otroške čeveljčke, me stisne. Močno. Solze mi silijo v oči, a jih skušam zadržati. Vodič sproti razlaga dogajanje tukaj. Nacisti so Poljsko zasedli septembra leta 1939. Ob napadu z Luftwaffe, kot so imenovali vojno letalstvo Tretjega rajha, je bil ravno neki ameriški poročevalec na Poljskem. Naredil je dosti slik napada in negative pretihotapil v Ameriko. Ljudje so na različne načine skrivaj pošiljali informacije o dogodkih na Poljskem v zahodne države. Sami veste, kdaj se je Zahod zganil. Polno pretresljivih zgodb se je ohranilo. Tukaj je umrlo okrog 1400000 ljudi, med njimi največ Židov. Prvi zaporniki pa so bili poljski izobraženci: profesorji, advokati, duhovniki, in drugi. Narod imaš najlažje pod kontrolo, če mu odvzameš inteligenco. Ali nam ni to znano tudi iz povojnih časov?

Auschwitz je znan tudi po eksperimentih, ki so jih delali na ljudeh. Pa po plinskih celicah. Tja nas nekaj ne vstopi. Tukaj so začeli z množičnimi poboji Židov. Večina jih niti ni bila registrirana kot zaporniki, ker so jih takoj usmrtili. Nekaj ljudi je tudi pobegnilo od tod. A potem so nastradali drugi, sojetniki ali njihove družine. Pridemo do mesta, kjer je bil po vojni usmrčen vodja taborišča.

Počasi pridemo do izhoda. Velika površina je to. A ko se pripeljemo do Birkenaua... Ogromno! Ob vhodu je visok stolp, pravijo mu stolp smrti. Kajti veljalo je, da kdor pride sem, ne bo preživel. V taborišče vodijo zloglasni tiri. Adolf Eichmann. Koordinator transportov. Iz cele Evrope. Celo po deset dni so se vozili v živinskih vozovih. Če prav slišim, je površina tega taborišča velika kot približno 250 nogometnih igrišč. Ohranjenih je le nekaj barak. Ostalo so ruševine. Tudi plinske celice in krematorij. Ruševine. Zakaj je tukaj pri krematoriju tako čuden vonj? Ali mi domišljija tako dela?

Konec ogledov. Vodič pove, da nam je vse to poskušal predstaviti iz perspektive množic, ki so taborišče doživele. Zdi se mi tudi osebno prizadet, kajti njegov prastric je bil tukaj zaprt in je umrl pri transportu v drugo taborišče. Leta 1944 je namreč nastala panika in taborišče je bilo potrebno izprazniti, dokumente in stavbe uničiti. Zato so jetnike preseljevali v zahodna taborišča. Sredi zime. Na poti jih je mnogo umrlo. Pripoveduje tudi o dogajanju po »osvoboditvi«. Sem so prišli Sovjeti. A Poljske ni nihče osvobodil, pravi. Izpod enega totalitarnega sistema so prišli pod drugega. Ta drugi je trajal dosti dlje, pomislim.

Toliko grozot. Toliko trpljenja. Zakaj? Koliko bolje bi bilo na svetu, če bi se človek trudil v sočloveku videti dobro. Toda za to moraš imeti najprej sebe rad.

Vožnja nazaj. Utrujeni smo. Nekateri malo dremamo. Šofer naznani, da smo se vrnili v Krakov. Na začetku Krakova so stanovanjske hiše. Prijetno naselje. Kmalu prispemo na cilj. Šoferje občudujem, kako spretni so s temi velikimi vozili v teh ozkih ulicah. Vožnja po Krakovu bi bila zame res velik izziv.

Dijaki bodo šli počasi na večerjo. Sama se odpravim na raziskovanje dela mesta, kjer stanujem. Imenuje se Novi swiat. Kar nekaj hotelov je tukaj. Pa mestnih uradov. Tam je šola, pa otroško igrišče. In dosti stanovanjskih stavb. Nekatere imajo že precej izdelano fasado. Druge so obnovljene. Ustavim se v lokalu, ki se imenuje pekarnica in slaščičarna. Cela veriga jih je tukaj v Krakovu. Danes si kupim skutno pito in si jo odnesem v stanovanje. Zraven spijem še skodelico mojega priljubljenega kapučina, ki sem ga prinesla s sabo. Tako za k zajtrku.

Tukaj je toplo. Pokličem domov. V redu so. Le dekleta me pogrešajo. Še dva dni. Potem pa se bomo cartale.

Še pogovor z dijaki. Jutrišnji dan bomo preživeli skupaj. In potem se bomo poslovili.

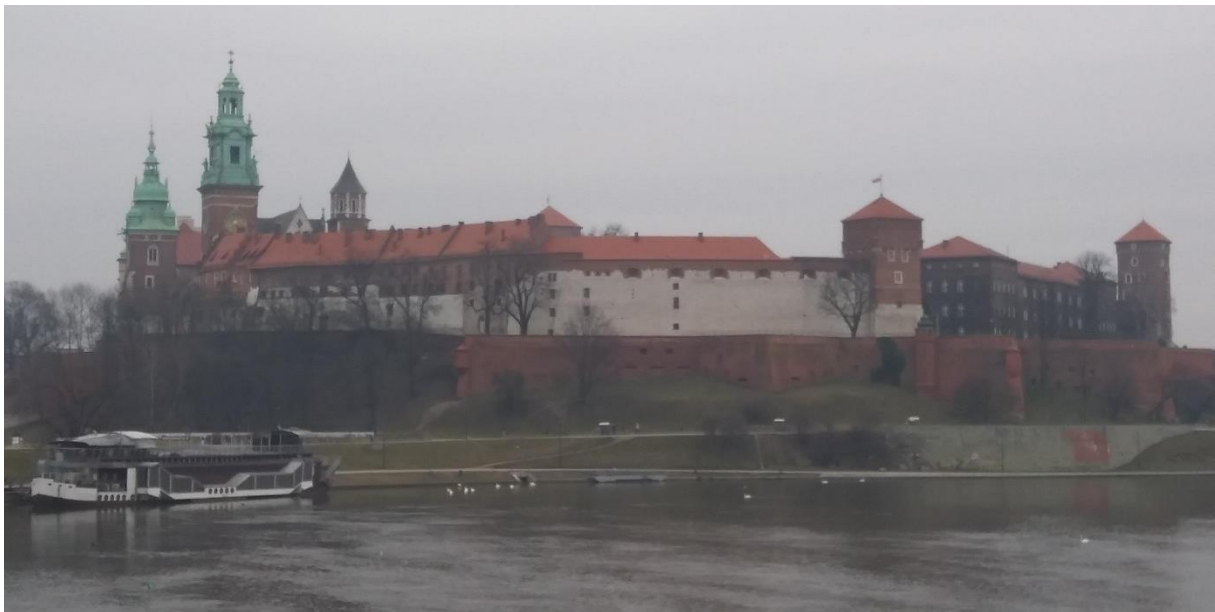
Aktiviram tablico. Odprem nov wordov dokument. Čas mine kot bi mignil. Spet je polnoč. Grem spat. Lahko noč.

24.2.2019

Danes je nedelja. Dan za počitek. Danes si dajem čas. A ne predolgo. Krakov me čaka. Stopim na ulico v sveži dopoldan. Kam odrinem danes? Peš do Visle. Rahla megla lebdi nad mestom. Mrzlo je. A vseeno se bom še enkrat sprehodila po tem meni tako ljubem mestu. Skoraj pri reki sem že. Aha, tukaj je avtobusna postaja, na kateri nas je prejšnjo nedeljo odložil avtobus. Teden je že naokoli. Kot bi mignil. V bližini postaje je majhna zelenica z nekaj drevesi. Na njej pa velika skupina golobov. Nič se ne zmenijo za mraz. Neobremenjeno sedijo in občasno poskakujejo sem in tja, medtem ko grulijo svojo vsakdanjo melodijo. V Krakovu najdeš golobe vsepovsod.

Veter se prebuja. A Visla mirno teče svojo pot. Na reki plavajo labodi. Tam čez stoji neka gospa in jih krmi. Priletijo tudi galebi. Grem naprej ob reki. Z očmi še enkrat objamem Wawel, ki ponosno stoji na svojem hribu. Toliko let že.

Grem čez reko ob prometni cesti. Presenečena opazujem, kako gost promet je danes. Nato zavijem proti rečnemu bregu. Ob reki pelje potka. Tam nekdo teče. Uh, kar zmrazi me. Še naprej psiček ovohava travo. Njegov lastnik ga usmerja na pravo pot. Tukaj je mirno.

Zdaj sem prišla že precej daleč. Zebe me. Naprej se bom peljala. Medtem ko čakam na tramvaj, opazujem vreme. Nekam žalostno je danes. Ja, počasi se poslavljam. Jutri grem domov. Pri slovesu je pač tako, da te malo stiska pri srcu. Čeprav po drugi strani komaj čakaš, da objameš svoje drage.

Tramvaj pelje proti staremu mestu. Pod gradom izstopim. Ko pogledam proti gradu, vidim množice, ki se kot v procesiji vzpenjajo na hrib. Wawel bo spet imel dosti obiskovalcev. Sama krenem v park na robu starega mesta. Kako lepa lesena igrala so tukaj! Otroci uživajo na njih. Pogledam navzgor v krošnje dreves. Nekatera drevesa kažejo že častitljivo starost. Ob njih pa rastejo mlada. Tudi kakšen grm se najde. Listi so jim že zdavnaj odpadli. A z malo domišljije si lahko predstavljate, kako lepo je tukaj spomladi, ko vse ozeleni in zacveti. Park name deluje zelo pomirjujoče, čeprav v neposredni bližini vodi cesta in tramvajaska proga. Zdi se, kot da bi drevesa vase posrkala ves hrup. Daniel je zadnjič rekel, da

je Krakov najbolje obiskati aprila ali maja in septembra ali oktobra. Takrat ni ne vročine ne mraza. Pa še turistov ni toliko kot poleti.

V teh dneh večkrat nisem vedela, kako so ulice med sabo povezane in kje stoji katera zgradba. Sedaj se mi puzzle počasi sestavljajo v čudovito sliko. Poti so mi znane. Poznam del proge določenih tramvajev. Ni mi potrebno vedno znova gledati na karto. Prav domače je.

Poiščem restavracijo. Na tabli piše: Poljska kuhinja. Sem torej. Po stopnicah se spuščam v kletne prostore. Tukaj je večina restavracij takšnih, da imajo večino prostora v kleti. Pravzaprav je več prostorov, ki so med sabo povezani. Prave katakombe.

Pridem v okusno opremljen prostor. Naročim si polnjene žepke s sirovim nadevom.

Okusno. Nato obiščem dijake. Zmenili smo se, da bomo skupaj šli na kakšen ogled. A zdi se jim premrzlo. Res je mrzlo. Zato grem k njim. Nekateri počivajo. Očitno jim je bil včerajšnji dan v taboriščih naporen. Saj je bil, fizično in psihično. Zberemo se v enem apartmaju in se pogovarjamo. Fanta prineseta karte. Dijake zanimajo kraji, kamor bo drugo leto možno iti na prakso v tujini. Komentirajo novi urnik v šoli. Fanta postaneta lačna. V bližini so danes odprli lokal s sendviči. To bo njuna predjed, saj imajo čez manj kot uro večerjo.

Naše druženje se nadaljuje vse do večerje. Dijaki se odpravijo v restavracijo Trezo. Pravijo, da imajo dobro hrano. Zvečer pa bomo šli skupaj na pico, da zaključimo to poglavje njihove krakovske prakse. Dijaki rezervirajo mizo za devet oseb v željeni restavraciji. V času do naše poslovilne večerje se sprehodim še po glavnem trgu. Na njem je pravi vrvež. Ljudje hodijo po trgu in se glasno pogovarjajo. Trgovine so večinoma odprte. Le tiste s tekstilom so zaprte. Pekarne, trgovine s spominki, tiste s sladkarijami, slaščičarne, kavarne, barčki in restavracije pa normalno

poslujejo. Zdi se, kot da bi bil delovni dan. Turizem pač prinese svoje.

Zmrači se. Vrnem se v stanovanje. Pokličem moje doma, preden bodo šla dekleta spat. Jutri je spet dan za vrtec in šolo. In dan, ko se mama vrne domov. To bo veselje!

Ob pol osmih se dobim z dijaki. Miza je rezervirana, pravijo. Spet gremo v kletne prostore. Tam je že kar nekaj miz zasedenih. Pa še več gostov prihaja. Pice so odlične.

Čas je, da se poslovimo. Lepo mi je bilo z vami, dragi dijaki. Ostanite tako dobri, kot ste bili do sedaj. Pričakujem kakšno sporočilo od vas. V šoli pa se spet vidimo. Lahko noč!

25.2.2019

Zgodnja ura. Budilka mi še ni zaigrala. A ne morem več spati. Na trnih sem. Danes odhajam. Zapuščam te, dragi Krakov, mesto z dušo. Lepo mi je bilo tukaj. Lepo je bilo spoznati tvoje zgradbe, tvoje prebivalce in tvoje zgodbe. Zelo dobre izkušnje imam z ljudmi, s katerimi sem imela stik. Osebe v trgovinah in lokalih je prijazno. Z vsemi se lahko zmeniš v angleščini. No, mogoče z izjemo kakšne osebe, kar nekaj let starejše od mene v kakšni manjši špeceriji ali pri stojnici s prestami. A takrat sem imela možnost uporabiti kakšno poljsko besedo, ki sem se jo v tem času naučila. Kot jezikoslovki mi je vedno izziv pridobiti nove izraze, še posebej v jezikih, ki jih ne poznam. Da ne pozabim Daniela, skrbnega koordinatorskega dejavnosti. Res se trudi, da bi se vsi dobro počutili in bi čim več odnesli od mesta in od usposabljanja. In Russel, nasmejan Britanec, poln pozitivne energije, ki jo prenaša na vse, s katerimi se družim.

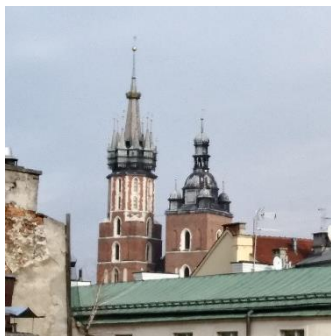

K mojemu dobremu počutju so vsekakor prispevali tudi moji dijaki. S svojim spoštljivim odnosom do nas starejših, s svojo marljivostjo, s tem, da se držijo dogovorov, da upoštevajo nasvete, da sprejemajo različnost vsakega posameznika, pa še bi lahko naštevala. Preprosto s tem, da so. Ana, Deja, Klara, Maj, Maja, Neža, Tjara in Viktor. Osmerica vzornih dijakov. Upravičeno lahko trdim, da dobro opravljajo nalogo ambasadorjev naše šole in države. V modernem jeziku bi

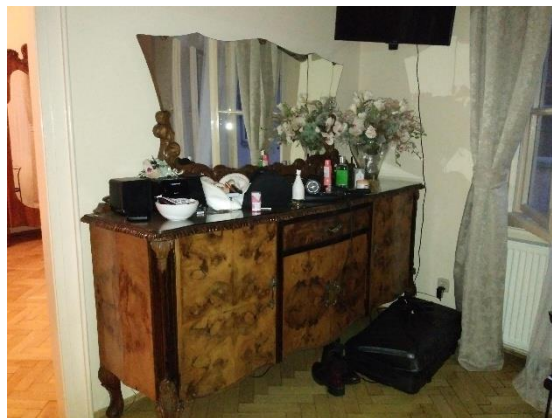
reкли: dream team 😊.

Tako, še zadnje stvari dam v kovček in ga zaprem. Kar težek je postal. Pogledam po mojem majhnem, a udobnem apartmaju, če nisem česa pozabila in odidem. Kar nerodno je nesti velik kovček po teh starih stopnicah. A gre. Moj apartma. V drugem nadstropju starejše večstanovanjske hiše v ulici Felicjanek 15. Ko vstopiš v hišo, zagledaš tla, ki jih malo vleče v eno stran. Tudi lesene stopnice so malo krive. Verjetno zaradi krivih tal. Ko prispeš v drugo nadstropje in odpreš vrata v apartmajske del firme InsideKrakow, pa prideš v prenovljen del. Nova vrata in pod. Stene na novo prepleškane. Moj apartma je okusno in sodobno opremljen. Je sicer majhen, a dovolj velik zame. Najprej prideš v kuhinjo. Desno je kopalnica. Sledi spalni del z udobno posteljo. Res se je dobro spalo na njej.

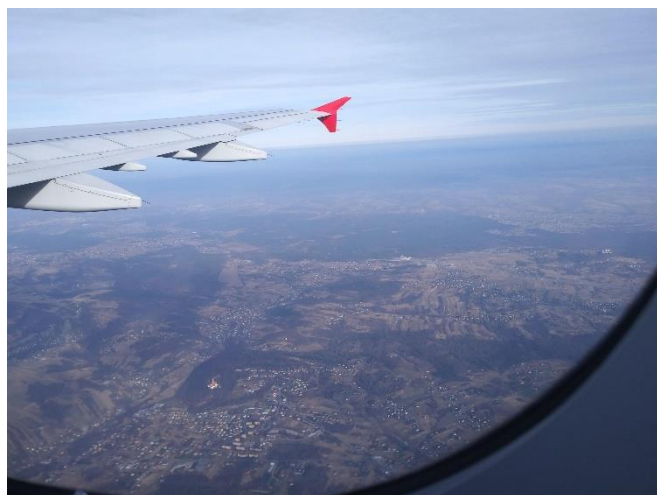

Dijaki bivajo v apartmajih Roman v ulici Gołebia 1. Kar najviše so jih dali. Ko sem šla k njim na obisk, sem vedno prisopihala do tretjega nadstropja in moj pulz je bilo konkretno čutiti. A se je izplačalo že takoj s pogledom nad streho sosednje zgradbe. Dostop do vsakega apartmaja je z balkona. Dekleta z njega vidijo na zvonika katedrale na glavnem trgu. Ali slišijo tudi igranje trobentača ob polni uri? Nisem jih vprašala. Njihovi apartmaji so veliki. Imajo sodobno opremljeno kuhinjo s štedilnikom, pečico, pomivalnim strojem in drugimi manjšimi aparati. Delovne površine je dovolj za redno kuhanje. Okrog mize smo vsi lahko sedeli. Ko pa prideš v njihove velike sobe, kar onemiš od občudovanja. Čudovito pohištvo v starinskem stilu, lesen pod, slike na stenah se podajo k pohištvu. Vsaka ima široko posteljo. Pravijo, da so udobne tudi. Zadovoljni so z apartmaji. Pa še v samem središču mesta so, kjer imajo trgovine in lokale takorekoč v dosegu roke. Tudi lastnik je zelo prijazen. Verjamem, da jim bo Krakov ostal v dobrem spominu.

Zunaj danes ni tako mrzlo, ko čakamo na prevoznika do letališča. Tukaj nas vozijo šoferji podjetja KrakowDirect Company. Njihova vozila so znamke Mercedes. Vsi govorijo tekoče angleško. Na dogovorjeno mesto pridejo točno. Voznik se najprej predstavi in nam pove, kam nas bo peljal. Njegovo obnašanje je spoštljivo, tako do odraslih kot do dijakov. Vožnja je prijetna. Res profesionalno. Naši šoferji, celo tisti iz našega lokalnega prevozniškega podjetja, bi se lahko od njih marsikaj naučili.

Prispemo na letališče Janeza Pavla II. v Krakovu. Letališče ni ravno veliko, a na njem pristajajo letala marsikatere letalske družbe iz vsega sveta. Sledi prijava in kontrola. Nato pa čakanje. Končno se lahko vkrcamo. Laudamotion. Z njimi letimo. Udobni usnjeni sedeži, prikupne stevardese. No, cene ponudbi primerne. A za ta kratek let se lahko odpovem prigrizku. Let se začne nekaj minut pozneje, ker mnogi potniki niso upoštevali novih pravil glede prtljage. Pa se je zavleklo. Naredim nekaj slik iz zraka. Z Janjo pokramljava o naših dijakih. Obe se strinjava,

da je Krakov nepozabno mesto. Gotovo se bova še vrnila.

In že pristajamo. Še kovčke počakamo, nato pa se odpravimo proti pravemu izhodu, kjer nas čakajo šoferji podjetja Go opti. Janja in njen mož gresta z enim, jaz z drugim kombijem. Poslovimo se. Prijetno nam je bilo skupaj. Mogoče bomo še kdaj skupaj potovali.

V istem kombiju kot jaz se peljejo še trije moški, ki se vračajo v Maribor. Po izgledu bi jim prisodila dobrih 30 let. Obnašajo pa se kot... Tukaj doživim kulturni šok. Krakovska pravljica je zares zaključena.